
Els pressupòsits processals i l'objecte del procés civil declaratiu

---

PID_00266554

Teresa Armenta Deu

Amb la col·laboració de

* Susanna Oromí Vall-Ilovera

Temps mínim de dedicació recomanat: 8 hores

Teresa Armenta Deu

Catedràtica de Dret Processal de la Universitat de Girona.

* Susanna Oromí Vall-llovera

Professora titular de Dret Processal de la Universitat de Girona y profesora colaboradora UOC.

* Ha realitzat el tractament didàctic, resum, activitats i glossari.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada per la professora: Consuelo Ruiz de la Fuente (2019)

Setena edició: setembre 2019

© Teresa Armenta Deu

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Realització editorial: FUOC

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Índex

Introducció	7
Objectius	9
1. Introducció i característiques generals del procés civil	11
2. Naturalesa jurídica del procés	12
3. Diferents formes de procés. Breu recordatori	14
4. La jurisdicció dels tribunals civils	15
4.1. Extensió i límits de la jurisdicció dels tribunals espanyols: criteris d'atribució i tractament processal	15
4.1.1. Criteris d'atribució de jurisdicció internacional dels tribunals espanyols en matèria civil	15
4.1.2. Tractament processal de la jurisdicció o competència internacional	19
4.2. Jurisdicció per raó de la matèria	20
4.2.1. Tractament processal de la jurisdicció per raó de la matèria	20
5. La competència	22
5.1. Competència objectiva	22
5.1.1. Competència objectiva per raó de la matèria: jutjats de primera instància; jutjats del mercantil; jutjats de violència contra la dona i jutjats civils especialitzats	22
5.1.2. Competència objectiva per raó de la quantia	24
5.1.3. Tractament processal de la competència objectiva	24
5.2. Competència territorial	25
5.2.1. Criteris d'atribució de competència territorial	26
5.2.2. Tractament processal de la competència territorial	27
5.3. La declinatòria	28
5.3.1. Procediment	28
5.4. Competència funcional	29
5.4.1. Tractament processal de la competència funcional	29
5.5. Improrrogabilitat de jurisdicció i inderogabilitat de normes atributives de jurisdicció i competència	30
5.6. El repartiment	30
6. Les parts del procés civil. Concepte de <i>part</i>. Capacitat i compareixença en el procés	31

6.1.	La capacitat per a ser part	31
6.2.	La capacitat processal	32
6.2.1.	Compareixença en judici de les persones naturals	32
6.2.2.	Compareixença de persones jurídiques i entitats a les quals es reconeix capacitat per a actuar en judici	33
6.2.3.	Manca de capacitat processal	33
6.3.	Tractament processal de la capacitat per a ser part i de la capacitat processal	33
7.	Representació processal i defensa tècnica.....	36
7.1.	Representació tecnicoprocessal: caràcter preceptiu de la intervenció de procurador i excepcions	37
7.1.1.	El poder	38
7.1.2.	El procurador: accés i responsabilitat, representació i deures; provisió de fons i compte del procurador	39
7.1.3.	Cessació del procurador	40
7.1.4.	Tractament processal de la representació tecnicoprocessal	41
7.2.	Defensa tècnica	41
7.2.1.	Excepció a la necessitat de defensa tècnica	42
7.2.2.	Efectes de la intervenció no preceptiva d'advocat i procurador, quan aquesta es produeix	42
7.2.3.	Designació d'advocat	42
7.2.4.	Honoraris dels advocats	43
8.	Legitimació i successió processal.....	44
8.1.	Legitimació	44
8.1.1.	Classes de legitimació	44
8.1.2.	Legitimació ordinària	44
8.1.3.	Legitimació extraordinària	45
8.1.4.	Legitimació de persones públiques	47
8.1.5.	Tractament processal de la legitimació	48
8.2.	Interès legítim	48
8.3.	Successió processal	49
8.3.1.	Successió processal per mort de la part originària	49
8.3.2.	Successió per transmissió de l'objecte litigiós	50
8.3.3.	Successió per intervenció provocada	50
9.	Pluralitat de parts: litisconsorci i intervenció de tercers.....	51
9.1.	El litisconsorci	51
9.1.1.	Pressupòsits	51
9.1.2.	Forma de litigar dels litisconsorts	51
9.1.3.	Efectes del litisconsorci	52
9.1.4.	Litisconsorci voluntari i litisconsorci necessari	52
9.1.5.	Classes de litisconsorci necessari	52
9.1.6.	Tractament processal del litisconsorci	53
9.2.	La intervenció de tercers	54

9.2.1.	La intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats	55
9.2.2.	La intervenció provocada	56
10.	L'objecte del procés: els seus elements delimitadors.....	60
10.1.	Elements delimitadors de l'objecte del procés; la demanda	60
10.1.1.	Element subjectiu	61
10.1.2.	Elements objectius: <i>petitum</i>	61
10.1.3.	La <i>causa petendi</i> : teories de la substanciació i de la individualització	62
10.2.	Extensió de les facultats judicials i objecte del procés	64
10.2.1.	Extensió de les facultats judicials	64
10.2.2.	Casos complexos a l'hora de delimitar l'objecte del procés: extensió de les facultats judicials; la preclusió de l'art. 400 LEC; accions constitutives i concurs d'accions	65
11.	Pluralitat d'objectes processals: acumulació d'accions i acumulació de processos.....	68
11.1.	Acumulació d'accions: característiques generals	68
11.1.1.	Acumulació d'accions simple i eventual	68
11.1.2.	Requisits generals de tota acumulació d'accions	69
11.1.3.	Acumulació objectiva d'accions en el judici verbal	70
11.1.4.	Tractament processal de l'acumulació d'accions indeguda	71
11.1.5.	Acumulació successiva: ampliació de la demanda i reconvenció	71
11.1.6.	Efecte de l'acumulació d'accions	74
11.2.	L'acumulació de processos	74
11.2.1.	Legitimació per sol·licitar l'acumulació de processos i acumulació d'ofici	74
11.2.2.	Causes d'acumulació de processos	75
11.2.3.	Improcedència de l'acumulació de processos	76
11.2.4.	Pressupòsits de l'acumulació de processos	77
11.2.5.	Acumulació de judicis verbals	77
11.2.6.	Procediment: l'absència d'efectes suspensius de la sol·licitud i les seves excepcions	78
Resum.....		81
Activitats.....		83
Exercicis d'autoavaluació.....		83
Solucionari.....		87
Abreviatures.....		89

Glossari	90
Bibliografia	92

Introducció

El dret fonamental a una tutela judicial efectiva, previst en l'apartat primer de l'article 24 de la CE, troba plasmació en el procés civil de declaració. Es pretén resoldre els conflictes que apareguin entre particulars en l'àmbit civil i mercantil i proporcionar, per tant, una tutela jurisdiccional concreta. La LEC regula aquestes qüestions inspirant-se en el principi dispositiu i el principi d'aportació de part; per tant, l'autonomia privada constitueix un principi general. Aquesta regulació tendeix, en tot cas, a la simplificació procedimental i a la implantació d'un procés declaratiu caracteritzat per més oralitat, concentració i immediatesa.

Perquè els tribunals es pronunciïn sobre una determinada pretensió, no és suficient amb la presentació d'una demanda. És necessari, a més, que es compleixin una sèrie de **pressupòsits processals**:

- Que la demanda es presenti davant de l'òrgan judicial revestit de jurisdicció i competència per a conèixer el procés civil de declaració.
- Que les parts compareguin davant del tribunal amb tots els seus problemes de personalitat resolts; és a dir, es requereix, d'una banda, que els subjectes jurídics tinguin capacitat perquè sigui part, capacitat processal i legitimaació per a actuar en el procés, i de l'altra, la representació obligada mitjançant procurador i la imperativa assistència d'advocat, excepte en els casos previstos per la LEC.
- Que no es produeixin els anomenats *obstacles processals*, això és, que no hi hagi cosa jutjada, litispèndia, defecte en la manera de proposar la demanda, etc.

Només en el cas que es produeixin aquestes tres circumstàncies, s'obtindrà una sentència sobre el fons de l'assumpte. Si, en canvi, hi ha obstacles processals o no es presenten tots els pressupòsits processals, el tribunal s'haurà d'abstenir de dictar una sentència sobre la pretensió concreta sol·licitada en judici.

En l'apartat nou d'aquest mòdul didàctic, s'observa la possibilitat que en el procés civil intervingui una pluralitat de parts en qualsevol de les posicions processals. Aquesta actuació s'articula mitjançant el litisconsorci, tant voluntari com necessari, i la intervenció de tercers, tant de subjectes originàriament no demandants ni demandats com l'anomenada *intervenció provocada*.

L'estudi d'aquest mòdul didàctic no es limita a l'anàlisi dels pressupòsits processals, com a requisits la concurrència dels quals és indispensable perquè el jutge pugui dictar una resolució de fons, sinó que va més enllà en examinar **l'objecte del procés civil**.

Exposició de motius de la LEC (VIII)

"L'objecte del procés civil és un assumpte amb diverses facetes, totes elles de gran importància. Són conegudes les polèmiques doctrinals i les diferents teories i posicions acollides en la jurisprudència i en els treballs científics. En aquesta Llei, la matèria és regulada en diversos llocs, però el propòsit exclusiu de les noves regles és resoldre problemes reals, que la Llei de 1881 no resolvia resoldre ni facilitava resoldre."

Els supòsits en els quals en un mateix procés coexisteixen diversos objectes processals mereixen una menció singular. S'incideix, especialment, en l'estudi de l'acumulació d'accions i de l'acumulació de processos.

Objectius

En aquest mòdul didàctic trobareu els continguts i els instruments procedimentals indispensables per a aconseguir els objectius següents:

- 1.** Conèixer els diferents furs de jurisdicció i competència i entendre'n les finalitats.
- 2.** Saber el tractament processal de les normes sobre jurisdicció i competència i, principalment, la declinatòria com a instrument únic per al control, a instància de part, d'aquests pressuposat processals, determinant que aquest instrument s'ha d'emprar abans de la contestació a la demanda.
- 3.** Comprendre els pressupòsits processals que es refereixen a la personalitat de les parts i, en especial, la capacitat per a ser part, la capacitat processal. Comparar el tractament processal divers que hi ha en aquests pressupòsits.
- 4.** Notar que la legitimació no és un pressupòsit processal de personalitat en sentit estricta, sinó que es tracta d'un pressupòsit de l'acció.
- 5.** Entendre en quins supòsits la posició processal de demandant o de demandat pot ser ocupada per una pluralitat de persones.
- 6.** Interpretar en què consisteix la intervenció processal i la successió processal.
- 7.** Saber determinar l'objecte del procés civil i identificar-ne els elements delimitadors.
- 8.** Intuir quins elements que delimiten l'objecte del procés s'han de comparar per a esbrinar si dos processos tenen un objecte igual o connex.
- 9.** Advertir en quins casos és possible l'existència d'un procés amb pluralitat d'objectes.

1. Introducció i característiques generals del procés civil

Sabem que el dret processal és el dret de la funció jurisdiccional, que entenem com el dret a la tutela i realització del dret objectiu, per mitjà d'una forma jurídicament regulada de la protecció de l'ordenament privat per l'Estat (el procés).

El dret privat (civil i mercantil) atribueix als subjectes drets i deures, que per regla general són reconeguts i són satisfets espontàniament. Si no succeeix així, el creditor té dos camins: prendre per la seva mà el que se li deu o acudir a algú amb prou poder per a fer-ho complir coactivament.

Aquests dos camins s'han recorregut al llarg de la història. El primer va donar lloc a l'anomenada *justícia privada*. El segon, al procés. Aquest és el mandat de l'article 117.3 CE quan atribueix en exclusiva a jutges i magistrats la potestat jurisdiccional de jutjar i fer executar el que s'ha jutjat.

Importa retenir juntament amb tot el que s'ha exposat que el dret processal civil, en la mesura que serveix per a dur a terme el dret objectiu del cas concret, dret que serà gairebé sempre de naturalesa privada i, per tant, dispositiva, haurà d'adequar la seva estructura i desenvolupament a aquest objecte, igual que el dret processal penal és marcat per la naturalesa del dret penal, a l'execució del qual està orientat.

2. Naturalesa jurídica del procés

Les preguntes sobre la naturalesa del procés marquen l'inici de la ciència del dret processal. A partir de la seva formulació i de les diverses respostes formulades, el dret processal s'ha independitzat de la ciència jurídica substantiva corresponent: el dret civil, el penal...

De la mateixa manera que respecte d'altres conceptes nuclears, sobre el procés s'han formulat diverses teories; unes de superades definitivament avui en dia i d'altres que encara es continuen discutint, en la mesura que només ofereixen respostes parcialment satisfactòries.

1) Entre les superades en l'actualitat destaca la concepció del procés com a **contracte de *litiscontestatio* o *quasi-litiscontestatio***. Concebuda la *litiscontestatio* com un contracte pel qual les parts es comprometen a sotmetre's a la sentència que el jutge dicti, aquesta tesi es va desenvolupar a l'abric de la influència enorme del dret romà.

Litiscontestatio

La concepció del procés com a contracte de *litiscontestatio* o *quasi-litiscontestatio* deixa sense resposta qüestions tan elementals com el poder del jutge, que no pot provenir de l'acord de voluntats de les parts, tal com assenyalava la *litiscontestatio*.

2) Rebutjada la naturalesa contractual, el procés apareix com una sèrie o successió d'actes concatenats dirigits a obtenir l'acte de tutela jurídica.

Aquesta concepció, bàsicament **procedimentalista**, que sense més ni més, assenyalava poc o res, ha estat analitzada i enriquida per autors rellevants, agrupats entorn de tres teories: del procés com a relació jurídica, del procés com a situació jurídica i del procés com a institució jurídica.

3) Juntament amb aquestes, i davant de la insatisfacció d'una resposta completa a tots els interrogants que es formulen, apareix la configuració del **procés com a concepte jurídic autònom**.

Aprofundiment en les teories sobre el procés

El **procés com a relació jurídica** va ser defensat, amb diverses modulacions, per tres autors alemanys: Von Bülow, Kohler i Hellwig. En síntesi, van defensar que el procés configura una relació juridicoprocessal diferent de la que estableix el dret civil quant a la relació jurídica privada o material. Això explica, entre altres temes capitals, que pugui existir la primera encara que al final la sentència resulti desfavorable i que, per tant, es negui l'existència o validesa de la segona.

La relació juridicoprocessal serà condicionada per la presència dels pressupòsits processals. La relació jurídica de fons, per l'existència i corresponent al·legació i prova dels pressupòsits de dret material. En la primera relació, el jutge n'és part essencial. En la segona, no. I el mateix succeeix amb el contingut, la qüestió de fons que serà l'objecte sobre el qual s'ha de veure la resolució, però no és el contingut de la relació juridicoprocessal, ja que pot no existir aquesta relació jurídica material i tanmateix haver-se d'arribar a dictar

sentència sobre el fons, perquè la relació juridicoprocessal existeix i està correctament constituïda.

El **procés com a situació jurídica** va ser la tesi defensada per Goldschmidt. A partir de les mancances detectades en la teoria del procés com a relació jurídica, destaca en el procés la seva naturalesa de situació jurídica, alhora sempre existent i sempre canviant. El procés des que neix fins que acaba –assenyala– "determina una expectativa jurídicament fundada, a una sentència favorable o desfavorable, i consegüentment el reconeixement, com a jurídicament fundada o infundada, d'una pretensió que s'ha exercit".

La situació juridicoprocessal no depèn només ni principalment de l'existència d'uns fets i de l'aplicabilitat a aquests d'unes normes jurídiques, sinó que suposant que les parts esgrimiran el que consideren que confirma les seves pretensions, la situació juridicoprocessal dependrà dels actes processals que les parts facin o deixin de fer, obtenint un avantatge o alliberant-se d'una càrrega (és a dir, d'una conseqüència desavantatjosa o perjudicial).

La tesi del **procés com a institució jurídica** ha estat defensada per Guasp i Couture. Destaca en aquesta concepció l'apreciació d'una idea comuna i objectiva que aglutina un conjunt d'activitats, adherides a les diverses voluntats particulars dels subjectes de qui procedeix aquella activitat.

Finalment, la teoria del **procés com a concepte jurídic autònom** no fa sinó constatar la insuficiència de totes les tesis exposades anteriorment. En aquest concepte s'han de comprendre una sèrie d'idees: successió d'actes, regulats jurídicament, que serveixen per a exercir la funció jurisdiccional i dir i fer el dret en el cas concret (De la Oliva).

3. Diferents formes de procés. Breu recordatori

D'acord amb la forma de tutela sol·licitada, el procés civil pot ser declaratiu, d'execució o cautelar.

El **procés declaratiu** es pot limitar a declarar el que s'ajusta o no a les normes jurídiques (sentència merament declarativa). També pot, a més que declarar el que és jurídic, dirigir un mandat que es faci, que ometi o suporti alguna cosa (sentència declarativa de condemna). I, així mateix, pot dir el dret, creant, modificant o extingint un estat o situació jurídica (sentència constitutiva).

El **procés d'execució** consisteix a portar al mateix procés una sèrie d'actes encaminats a transformar el món extern, de manera que es faci concretament la condemna que figura en la sentència.

Com que el procés, tant en la fase declarativa com en la d'execució, consumeix un temps de vegades excessiu, sorgeix la necessitat d'adoptar una sèrie de mesures que garanteixin l'efectivitat de la sentència de condemna que eventualment es pronunciï. Apareixen, així, les **mesures cautelars**. Atès que aquestes mesures són oneroses i que s'adopten quan encara no consta el dret concret, s'exigeix una aparença sobre aquest últim, la qual cosa es denomina *fumus boni iuris* o aparença de bon dret.

4. La jurisdicció dels tribunals civils

El concepte de *jurisdicció* té dues accepcions. D'una banda, es refereix a la potestat exercida pels jutjats i tribunals determinats per les lleis, segons les normes de competència i procediment que estableixin (art. 117 CE). De l'altra, defineix un dels pressupòsits processals, que s'ha de presentar a l'òrgan jurisdiccional que coneix un assumpte.

Jurisdicció, element delimitador

Des de la perspectiva de l'article 24.2 CE la jurisdicció constitueix el primer element delimitador del dret constitucional al jutge ordinari predeterminat per la llei.

La determinació de l'òrgan davant del qual s'ha d'interposar la demanda sorgeix després de l'aplicació de dos grans criteris (jurisdicció i competència) –el segon és concreció del primer–, i corresponen a diverses situacions a què cal donar resposta.

Criteris per a determinar l'òrgan judicial

La **jurisdicció o competència judicial internacional dels tribunals espanyols** persegeix assenyalar si en consideració a circumstàncies personals o de l'objecte de la pretensió ha de conèixer un tribunal espanyol o el d'un altre estat de la comunitat internacional.

La **jurisdicció per raó de la matèria** respon al fet que el tribunal, d'entre els diversos ordres jurisdictionals en els quals s'organitzen els tribunals ordinaris i els especials, i d'entre els quatre ordres que comprèn la jurisdicció ordinària (civil, penal, social i contenciosa administrativa), ha de conèixer.

La **competència objectiva**, ja en el pla dels tribunals ordinaris civils, assenyala, d'entre tots els òrgans que tenen una competència genèrica per a conèixer en primera instància, quin és l'adequat per a aquest cas concret.

La **competència territorial** identifica l'òrgan concret entre els nombrosos que hi ha al territori (per exemple, de primera instància a tot Espanya).

Finalment, la **competència funcional** serveix per a conèixer l'òrgan jurisdiccional que ha de conèixer tota una sèrie de qüestions de caràcter derivat, és a dir, que sorgeixen necessàriament una vegada aplicats la resta dels criteris (qui coneix les qüestions incidentals; qui executa la resolució; qui resol els recursos, etc.).

4.1. Extensió i límits de la jurisdicció dels tribunals espanyols: criteris d'atribució i tractament processal

Des de la perspectiva de l'article 24.2 CE, la jurisdicció constitueix el primer element delimitador del dret constitucional al jutge ordinari predeterminat per la llei.

4.1.1. Criteris d'atribució de jurisdicció internacional dels tribunals espanyols en matèria civil

El criteri d'atribució preferent són les normes dels convenis internacionals ratificats per Espanya. Si no, s'hi aplica l'article 22 LOPJ.

En línies generals els convenis internacionals poden ser de molt diversa classe: convenis multilaterals sobre matèries específiques (que obliguen molts països en una matèria comuna, com el conveni de L'Haia sobre reconeixement i execució de sentències); convenis bilaterals (que obliguen dos països); o convenis multilaterals sobre matèries genèriques (com el *Conveni de Brussel·les sobre competència judicial internacional i reconeixement i execució de sentències en matèria civil i mercantil*, de 27 de setembre de 1968, en la seva versió última de 1995). Aquest últim, unit al *Reglament (CE) núm. 44/2001 del Consell, de 22 de desembre de 2000, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil*, eren els de més aplicació en el marc comunitari. A partir de 2015 va entrar en vigor el *Reglament (UE) núm. 1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012 relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil*.

D'acord amb aquest, ha d'existir una connexió entre els procediments als quals s'apliqui el present reglament, de manera que, tret del que es disposa en el present reglament, les persones domiciliades en un estat membre estaran sotmeses, sigui quina sigui la seva nacionalitat, als òrgans jurisdiccionals d'aquest estat. A les persones que no tinguin la nacionalitat de l'estat en què estan domiciliades els seran aplicables les normes de competència judicial que s'apliquin als nacionals de l'esmentat estat membre (art. 4.1 i 2 RUE).

No obstant això, per tal de garantir la protecció de consumidors i treballadors, salvaguardar la competència exclusiva i respectar l'autonomia de les parts, determinades normes sobre competència han d'aplicar-se amb independència del fur general del domicili del demandat.

1) Competències exclusives

Segons l'art. 24 del Reglament UE1215/2012, determinats assumptes s'atribueixen amb caràcter exclusiu als tribunals de l'estat amb els quals existeixin les connexions establertes en aquest article. Com a conseqüència d'aquest caràcter exclouent, l'òrgan jurisdiccional d'un estat membre que conegui a títol principal d'un litigi pel qual els òrgans siguin exclusivament competents en virtut de l'article 24 es declararà d'ofici incompetent (art. 27 RUE).

2) Pròrroga de la competència

Com a forma de prorrogar la competència es preveuen les clàssiques formes de submissió que el mateix RUE descriu.

a) Submissió expressa

Si les parts, amb independència del seu domicili, han acordat que un òrgan sigui competent, aquest òrgan serà competent, tret que l'acord sigui nul de ple dret quant a la seva validesa material segons el dret de l'esmentat estat membre (art. 25 RUE). L'acord atributiu de competència haurà de fer-se d'acord amb el previst en el mateix article 25 RUE.

b) Submissió tàcita

Amb independència dels casos en què la competència resulti d'altres disposicions d'aquest reglament, serà competent l'òrgan jurisdiccional d'un estat membre davant del qual comparegui el demandat, tret que la compareixença tingui per objecte impugnar la competència o existeixi competència exclusiva conforme a l'art. 24 RUE (art. 26 RUE)

3) Competències especials

Una persona domiciliada en un estat membre podrà ser demandada en un altre estat membre en les matèries i circumstàncies que figuren en els articles 7, 8 i 9 (contractes, delictes, dret de propietat, etc.).

També es preveuen competències especials en matèria d'assegurances (art. 10 a 16 RUE); contractes celebrats pels consumidors (art. 17 a 19 RUE); i contractes individuals de treball (art. 20 a 23 RUE)

4) Fur general

El domicili del demandat opera com a criteri general per la seva previsibilitat. En el cas de les persones jurídiques ha de definir-se el domicili de manera autònoma a fi d'evitar conflictes de jurisdicció i incrementar la transparència de les normes comunes.

El fòrum del domicili del demandat ha de completar-se amb altres fòrums alternatius

5) Litispendència i connexitat

Per a reduir al màxim la possibilitat de judicis paral·lels i evitar que es dictin en estats membres resolucions contradictòries es preveu un mecanisme per a resoldre els casos de litispendència i connexitat, que busca, a més, millorar els acords exclusius d'elecció de fòrum i evitar les pràctiques litigioses abusives, preveient una excepció a la norma general de litispendència que resolgui una situació particular en la qual es desenvolupin procediments paral·lels (art. 29 a 34 RUE).

Si no es té un conveni internacional aplicable, l'atribució als tribunals espanyols s'estableix pels criteris de l'art. 22 a 22 *nonies* LOPJ, d'acord amb els criteris següents:

a) Competències exclusives, en tot cas i amb caràcter preferent (art. 22 LOPJ). Entre altres, hi trobem:

- 1) Drets reals i arrendaments de béns immobles que es trobin a Espanya.
- 2) Constitució, validesa, nul·litat o dissolució de societats o persones jurídiques que tinguin el seu domicili en territori espanyol, així com respecte dels acords i decisions dels seus òrgans.
- 3) Validesa o nul·litat de les inscripcions que es practiquin en un registre espanyol.
- 4) Inscripcions o validesa de patents, marques, dissenys o dibuixos i models i altres drets sotmesos a dipòsit o registre, quan s'hagi sol·licitat o efectuat a Espanya el dipòsit o el registre.
- 5) Reconeixement i execució en territori espanyol de sentències i altres resolucions judicials, decisions arbitrals i acords de mediació que es dictin a l'estranger.

b) Submissió expressa. Sempre que no es tracti d'una de les matèries exclusives, la LOPJ estableix en segon lloc les regles de submissió expressa i tàctica. S'entén per submissió expressa aquell pacte pel qual les parts decideixen atribuir als tribunals espanyols el coneixement de certes controvèrsies o de totes les que hagin sorgit o puguin sorgir entre elles respecte a una determinada relació jurídica, contractual o no. La competència s'estendrà a la mateixa validesa de l'acord de submissió i ha de constar per escrit, mitjançant clàusula en un contracte o acord independent, verbalment o per escrit, segons els usos comercials o quan resulti de transmissió efectuada per mitjans electrònics que proporcionin registre durador, així com si l'acord escrit està consignat en un intercanvi d'escrits de demanda i contestació dins del procés iniciat a Espanya, en els quals l'existència sigui firmada per una part i no negada per l'altra (art. 22 bis.1 i 2 LOPJ).

c) Submissió tàcita. Es produeix quan comparegui davant dels tribunals espanyols el demandat, amb independència dels casos en què la seva competència resulti d'altres disposicions, excepte si la compareixença té per objecte impugnar la competència (art. 22 *bis*, 3 LOPJ).

d) A falta de fur exclusiu i sense submissió, la jurisdicció espanyola és procedent quan el demandat tingui el seu domicili a Espanya o així ho estableixin els furs de l'article 22 ter.

S'entendrà que una persona té aquest domicili quan tingui fixada la seva residència a Espanya o, si és persona jurídica, estigui domiciliada o hi tingui la seva seu social, el seu centre d'administració o d'activitat principal (art. 22 *ter* LOPJ).

e) Si no es donen les condicions anterior, la LOPJ estableix diversos furs especials per a atribuir la jurisdicció als tribunals espanyols: les matèries que figuren en l'article 22 *quater* es refereixen a absència i defunció, capacitat de les persones, relacions personals, filiació i relacions paternofiliales, adopció, aliments, etc., quan el mort, incapaç, els cònjuges o el fill residissin a Espanya o hi haguessin tingut la seva última residència habitual. Les corresponents a l'art. 22 *quinquies* s'apliquen, també si no hi ha submissió i encara que el demandat no tingui el seu domicili a Espanya, quan es tracti, per exemple, d'obligacions contractuals i l'obligació s'hagi complert o hagi de complir-se a Espanya, en obligacions extracontractuals i l'obligació hagi de complir-se a Espanya o les accions relatives a drets reals sobre béns mobles, si aquests es trobessin en territori espanyol en el moment de la interposició de la demanda; així fins a sis supòsits amb diverses matisacions quant a assegurances i contractes amb consumidors, en els termes assenyalats en l'art. 22 *quinquies*, I e) i II. Furs especials en matèria d'adopció de mesures provisionals i assegurament respecte a persones que es trobin a Espanya (art. 22 *sexies*). I matèria concursal (art. 22 *septies*).

S'incorpora, a més, un apartat que preveu la falta de competència dels tribunals espanyols en aquells casos en què els furs de competència previstos en les lleis espanyoles no prevegin aquesta competència (art. 22 *octies*).

4.1.2. Tractament processal de la jurisdicció o competència internacional

Pel caràcter d'ordre públic de les normes que fixen els criteris d'atribució de la jurisdicció, se'n prescriu el tractament d'ofici. Aquest mateix caràcter comporta la nota d'improrrogabilitat consagrada en l'article 9.6 LOPJ. Al costat del mateix, se'n preveu un altre a instància de part.

Improrrogabilitat

La improrrogabilitat és la no-disponibilitat per les parts.

1) Examen d'ofici

Els tribunals espanyols apreciaran d'ofici la seva competència de conformitat amb les normes vigents i les circumstàncies concurrents en el moment de presentació de la demanda. Es declararan incompetents si la seva competència no estigués fonamentada en les disposicions de les lleis espanyoles, de conformitat amb el previst en les lleis processals (art. 22 *octies*, 2 i 3 LOPJ).

No podran abstenir-se o declinar la seva competència quan el supòsit litigiós presenti vinculació amb Espanya i els tribunals dels diferents estats connectats amb el supòsit hagin declinat la seva competència o quan es tracti del reconeixement i execució de resolucions judicials, decisions arbitrals o acords de mediació dictats pels tribunals estrangers (art. 22 *octies* 2 i 3 LOPJ)

2) Denúncia a instància de part. Per tal de posar de manifest el desacord en l'aplicació dels criteris assenyalats el demandat ha d'utilitzar la declinatòria¹. Com que aquest instrument processal és comú a tots els tipus de jurisdicció o competència, la seva tramitació s'estudiarà al final. Per ara, n'hi ha prou amb assenyalar que la declinatòria sempre s'interposa davant de l'òrgan que està coneixent, i cal assenyalar que ha de "declinar" aquest coneixement².

⁽¹⁾Art. 39 LEC

⁽²⁾Art. 64.1 LEC

4.2. Jurisdicció per raó de la matèria

La jurisdicció per raó de la matèria determina els assumptes atribuïts als tribunals de cada ordre jurisdiccional entre els previstos per l'article 9 LOPJ (civil, penal, contencions administratiu i social).

Jurisdiccions especials

A partir del principi d'unitat de jurisdicció (art. 3.1r. LOPJ), es preveuen com a úniques especialitats la jurisdicció militar en els límits que fixa l'article 3.2 LOPJ i la competència del Tribunal de Comptes. Fora d'aquests dos casos, els jutjats i tribunals exerceixen la seva jurisdicció en els àmbits que assenyalen els cinc apartats de l'article 9 LOPJ (ordre civil, art. 9.2; ordre penal, art. 9.3; ordre contencions administratiu, art. 9.4, i ordre social, art. 9.5 LOPJ).

4.2.1. Tractament processal de la jurisdicció per raó de la matèria

Podem distingir tres tractaments processals:

1) Examen d'ofici. El tractament d'ofici prescriu l'abstenció necessària de l'òrgan de la jurisdicció civil que aprecii la seva falta de jurisdicció, ja sigui per considerar que ha de conèixer a la jurisdicció militar, Tribunal de Comptes³, etc., ja sigui per a valorar que correspon conèixer als tribunals d'un altre ordre jurisdiccional⁴ dins de la jurisdicció ordinària pròpia, a òrgans d'un altre ordre jurisdiccional, a àrbitres o mediadors. Contra la interlocutòria d'abstenció de conèixer per falta de competència internacional, perquè l'assumpte pertany a un tribunal d'un altre ordre jurisdiccional o perquè l'assumpte s'ha sotmès a arbitratge o a mediació, es pot interposar recurs d'apel·lació (art. 66 LEC).

⁽³⁾Art. 37.1 LEC

⁽⁴⁾Art. 37.2 LEC

Com en la jurisdicció o competència internacional, l'òrgan jurisdiccional ha de convocar en audiència contradictòria les parts i el Ministeri Fiscal i ha de resoldre mitjançant una interlocutòria⁵. La resolució motivada ha d'indicar l'ordre jurisdiccional que estimi competent⁶.

⁽⁵⁾Art. 38 LEC

⁽⁶⁾Art. 9.6 LOPJ

2) **Denúncia a instància de part.** El tractament a instància de part s'articula per mitjà de l'expedient general de la declinatòria.

Article 39 LEC

L'article 39 LEC assenyala:

El demandat pot denunciar mitjançant declinatòria la falta de jurisdicció perquè l'assumpte pertany a un altre ordre jurisdiccional o perquè la controvèrsia s'ha sotmès a arbitratge o mediació. Prescripció que s'ha de completar amb el que disposa l'article 63.1 LEC.

3) **Conflictes de jurisdicció i de competència.** Quan un tribunal de l'ordre jurisdiccional civil iniciï un procés i un tribunal d'un altre ordre o un tribunal especial aprecii (per si mateix o a instància d'una part) que s'envaeix la seva competència pot plantejar un conflicte. Aquest podrà ser:

- **Conflicte de jurisdicció:** es produeix quan un dels tribunals en conflicte és un tribunal militar (art. 39 LOPJ) i es regeix pels arts. 22 i 29 Llei de conflictes jurisdiccionals. El conflicte serà resolt per la Sala de Conflictes de Jurisdicció, la composició de la qual estableix l'art. 39 LOPJ.
- **Conflicte de competència:** s'esdevé quan es tracta de tribunals de diferents ordres jurisdiccionals⁷. A aquests efectes, el Tribunal de Comptes es considera com a part de l'ordre contenciós-administratiu⁸. El conflicte l'ha de resoldre la Sala Especial de Conflictes de competència constituïda en el Tribunal Suprem d'acord amb l'article 42 LOPJ.

⁽⁷⁾Arts. 42 a 50 LOPJ

⁽⁸⁾Arts. 37.2 LEC i art. 31.2 Llei de conflictes jurisdiccionals

5. La competència

Un cop determinada la jurisdicció dels tribunals espanyols i l'ordre civil de conformitat amb el que s'assenyala en els articles 9.2 LOPJ i 37 de la LEC, seguidament correspon dilucidar quin òrgan jurisdiccional dels d'aquest ordre ha de conèixer el procés. Per a això, es recorre a tres criteris (objectiu, territorial i funcional) que atenen diferents aspectes.

5.1. Competència objectiva

La competència objectiva determina quin òrgan ha de conèixer el procés en primera instància en consideració a l'objecte del procés, amb caràcter exclusiu i exclouent. A aquest efecte, s'utilitzen dos criteris que s'executen successivament. En primer lloc, la matèria que se suscita en la demanda i, si no, la quantia del plet.

La competència objectiva en l'ordre civil es reconeix en termes generals als jutges de primera instància; als jutges de pau; als jutjats mercantils i als jutjats de violència contra la dona, de conformitat amb el que estableixen els articles 45 LEC, 49 bis LEC, 86 ter LOPJ. S'hi afegeix, en supòsits específics, la Sala Civil del TS (exart. 56.2 i 3 LOPJ) i la Sala Civil i Penal dels TSJ de les CA (exart. 73.2 a) i b) LOPJ).

Els jutjats de primera instància, finalment, tenen la **competència residual o vis atractiva**, o el que és el mateix, coneixen tots els assumptes no atribuïts expressament a altres tribunals.

5.1.1. Competència objectiva per raó de la matèria: jutjats de primera instància; jutjats del mercantil; jutjats de violència contra la dona i jutjats civils especialitzats

L'article 45 LEC atribueix la competència objectiva per raó de la matèria als jutjats de primera instància, jutjats mercantils i jutjats de violència contra la dona, distribuint el seu coneixement d'acord amb el seu objecte i diferenciant, a partir d'aquí, entre els processos que segueixen els tràmits del judici ordinari (els procediments previstos a l'article 249.1 LEC) o els del judici verbal (aquells compresos a l'article 250.1 LEC). A més, tindran competència en aquells assumptes, qüestions o recursos que els atribueixi la LOPJ i en els concursos de persona natural que no sigui empresari (art. 45.2 LEC). Dit d'una altra manera, la competència genèrica correspon als jutjats de primera instància; ara bé, el procés s'ha de desenvolupar a partir d'un procés ordinari o d'un judici verbal, segons la matèria que es dilucidi.

1) Als jutjats de primera instància, cal afegir els jutjats del mercantil i de la marca comunitària.

La LO 8/2003, de 9 de juliol, per a la reforma concursal i les seves posteriors reformes modifiquen la LOPJ encomanant de manera exclusiva i excloent el coneixement de les matèries que figuren en la mateixa a excepció dels concursos de persona natural que no sigui empresari (art. 85,6 LOPJ).

Amb la introducció d'aquests òrgans es trenca una tendència unificadora, i consagra l'especialització judicial en atenció essencialment a l'atribució al jutge del concurs del coneixement de matèries pertanyents a diferents disciplines jurídiques (civils, socials i administratives). Paral·lelament s'aprofita la creació d'aquests òrgans per a harmonitzar i incorporar el mandat de dos reglaments comunitaris: el núm. 40/1994 sobre la «marca comunitària» i el núm. 12/2003, relatiu a l'aplicació de les «normes sobre competència previstes en els art. 81 i 82 del Tractat de la Unió Europea»

A aquests efectes el reformat art. 86 *ter* LOPJ atribueix als jutjats mercantils: a) totes les qüestions que se suscitin en matèria concursal, segons el previst en la llei reguladora i sense perjudici del previst per a la persona natural (art. 85,6 LOPJ) amb caràcter excloent en les matèries assenyalades als apartats 1.r a 6.è de l'article 86 *ter*,1 LOPJ, així com de totes les qüestions que siguin de competència civil respecte de les matèries previstes en l'art. 86 *ter* 2 LOPJ (competència deslleial, propietat industrial i intel·lectual i publicitat, transports, accions col·lectives relatives a condicions generals de la contractació, etc.). Seran així mateix competents per al reconeixement i execució de sentències i altres resolucions estrangeres quan tractin sobre matèria de la seva competència, excepte tractat o norma internacional contraris (art.87 *ter*,3 LOPJ).

L'art. 86.4 *bis* LOPJ atribueix als jutjats mercantils d'Alacant, a més, el coneixement exclusiu i extensiu a tot l'àmbit nacional dels litigis relatius a la marca comunitària; dibuixos i models comunitaris, coneguts com a «jutjats de marca comunitària».

2) La LO 1/2004, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, crea els jutjats de violència contra la dona com a òrgan mixt, és a dir, amb competències civils i penals que coneixen:

- de les matèries assenyalades als apartats a) a g) de l'art. 87 *ter*1 LOPJ en l'ordre penal (inclosos els delictes contra la intimitat, el dret a la pròpia imatge i l'honor de la dona, així com del delicte de trencament previst i penat en l'art. 468 CP quan la persona ofesa hagi estat la seva esposa i altres graus de parentiu;

- i en l'ordre civil dels que figuren a l'apartat 2 del mateix precepte, fent-ho de manera exclusiva i excloent quan concorrin simultàniament les circumstàncies de l'apartat 3 (art. 87 *bis* LOPJ).

En cas de col·lusió amb els jutjats de família es recorre al que es disposa en l'art. 49 *bis* LEC, i per a la inhibició per pèrdua de la competència en casos de violència sobre la dona s'aplicaran així mateix les regles de l'art. 49 *bis* LEC.

En tots els casos està vedada la mediació (art. 87 *ter* 5 LOPJ).

3) Finalment, al costat dels criteris exposats, els art. 98 LOPJ i 46 LEC permeten atribuir, d'entre els diversos jutjats de primera instància d'una mateixa població, el coneixement específic de determinats assumptes, a algun d'aquests de manera exclusiva i excloent, per raons d'oportunitat. Són els anomenats «jutjats especialitzats».

En aplicació d'aquest precepte, es pot disposar, per exemple, que, havent-hi diversos jutjats de primera instància, malgrat les regles ordinàries d'atribució objectiva, un o diversos d'aquests jutjats coneguin únicament de tots els processos relatius a arrendaments urbans, dels judicis executius o processos hipotecaris, o, com ha succeït en la realitat, alguns jutjats s'especialitzin en l'execució de sentències d'un ordre jurisdiccional. L'acord ha de ser adoptat pel Consell General del Poder Judicial, després de l'informe favorable del Ministeri de Justícia, i escoltades les sales de govern i, si escau, la comunitat autònoma, i es publicarà en el *BOE* (art. 98 LOPJ).

5.1.2. Competència objectiva per raó de la quantia

Si no hi ha un criteri d'atribució preferent per raó de la matèria, es recorre al criteri de la quantia. Des del punt de vista de la competència objectiva, aquest criteri només distingeix entre jutjats de primera instància, que coneixen tot procés la quantia del qual sigui superior als 90 euros. Mentre que si és inferior és atribuïda als jutjats de pau⁹.

⁽⁹⁾Art. 47 LEC

Judici ordinari o judici verbal

Tal com succeïa amb la competència objectiva per la matèria, la quantia serveix, al seu torn, perquè el procés es desenvolupi per mitjà d'un judici ordinari, si és superior als sis mil euros, o per les vies d'un judici verbal si és inferior (articles 249.2 i 250.2 LEC).

5.1.3. Tractament processal de la competència objectiva

Podem distingir dos tractaments de la competència objectiva¹⁰:

⁽¹⁰⁾Articles 48 i 49 LEC

1) **Tractament d'ofici.** De conformitat amb la seva naturalesa de qüestió d'ordre públic, l'article 48 LEC assenyala que la manca de competència objectiva s'aprecia d'ofici tan aviat com l'adverteixi el mateix tribunal que conegui

⁽¹¹⁾Art. 48.3 LEC

l'assumpte. En aquest cas, ho ha de notificar així al Ministeri Fiscal en consideració a la naturalesa d'ordre públic a què s'acaba de fer referència i a les parts comparegudes¹¹.

Manca de competència

Un cop escoltades les parts comparegudes s'ha de resoldre en deu dies, mitjançant una interlocutòria, és a dir, una resolució motivada, que en cas de declarar la falta de competència objectiva haurà d'indicar la classe de tribunal a què correspon el coneixement de l'assumpte (article 48.4 LEC, que recull, en aquest últim aspecte, la doctrina establerta pel Tribunal Constitucional en la STC 26/1991).

Una facultat idèntica correspon al tribunal que conegui el procés en segona instància o en tràmit de recurs extraordinari de cassació o per infracció processal, quan aprecii que el tribunal que va conèixer la primera instància ho va fer amb manca de competència objectiva, la qual cosa, d'altra banda, comporta la seva pròpia falta de competència.

2) Tractament a instància de part. El tractament processal a instància de part, quan s'impugna directament la competència objectiva, es remet al plantejament de la declinatòria, i se segueixen la tramitació¹² i efectes que s'assenyalen més endavant.

⁽¹²⁾Articles 49 i 63 LEC

3) Pèrdua de competència quan es produeixin actes de violència sobre la dona. Quan un jutge que estigui coneixent en primera instància d'un procediment civil tingui notícia de la comissió d'un acte de violència dels definits a la LOMPIVG, que hagi donat lloc a un procés penal o a una ordre de protecció, haurà d'inhibir-se remetent les actuacions al JVM competent, després de verificar la concurrència dels requisits de l'article 87 ter LOPJ, llevat que s'hagi iniciat el judici oral (art. 49 bis LEC).

Altres casos de remissió són els previstos tant a al paràgraf 2.3 com al 5 de l'esmentat article 49 bis.

La inhibició, com la remissió, porta causa de la competència exclusiva i exclouent dels JVM (art. 49 bis.5 LEC).

5.2. Competència territorial

Una vegada s'ha determinat que són els tribunals espanyols (competència internacional) i de l'ordre jurisdiccional civil (jurisdicció per raó de la matèria) els competents per a conèixer la demanda, i un cop concretada la classe d'òrgan judicial d'entre els que integren l'ordre jurisdiccional civil competent per a conèixer el plet en primera instància (jutjats de primera instància i instrucció, habitualment), encara és necessari fer un altre pas amb l'objectiu d'esbrinar quin dels òrgans d'aquella classe existents al territori de l'Estat espanyol és concretament el que s'ha d'ocupar del cas. Les normes de competència territorial serveixen per a fer aquesta determinació.

5.2.1. Criteris d'atribució de competència territorial

Els paràmetres que segueix la LEC es poden classificar com a furs imperatius i furs no imperatius, en consideració, entre altres aspectes, al tractament processal que rep cadascun.

Furs legals imperatius

Caracteritzades per excloure la disponibilitat de les parts sobre la competència territorial, o el que és el mateix per constituir normes de *ius cogens*, la seva observança s'ha de garantir d'ofici.

Entre els furs legals imperatius es distingeixen:

1) els furs especials¹³;

⁽¹³⁾Articles 52 i 54.1 LEC

2) els furs especials en cas d'acumulació d'accions i de litisconsorci passiu¹⁴.

⁽¹⁴⁾Art. 53 LEC

La submissió tàcita i la submissió expressa

En tots els casos en què no es prevegin furs imperatius, la competència territorial és disponible, o el que és equivalent les parts poden convenir el tribunal territorialment competent per a conèixer el seu cas. Aquesta facultat s'articula mitjançant la submissió tàcita o la submissió expressa:

1) Submissió tàcita

Article 56 LEC

D'acord amb l'article 56 LEC, s'entenen sotmesos tàcitament:

"1. El demandant, pel simple fet d'acudir als tribunals d'una determinada circumscripció interposant la demanda o formulant petició o sol·licitud que s'hagi de presentar davant del tribunal competent per a conèixer la demanda; i 2. El demandat, pel fet de fer, després de personar-se en el judici després de la interposició de la demanda, qualsevol gestió que no sigui la de proposar en forma la declinatòria."

També es considerarà tàcitament sotmès al demandat que, citat a termini o citat en forma, no comparegui en un judici o ho faci quan hagi preclòs la facultat de proposar la declinatòria.

2) **Submissió expressa.** S'entén per *submissió expressa* la pactada pels interessats designant amb precisió la circumscripció als tribunals dels quals se sotmeten¹⁵.

⁽¹⁵⁾Art. 55 LEC

Furs legals no imperatius

En cas que l'assumpte objecte de la demanda no estigui inclòs en les regles anteriors, l'òrgan judicial territorialment competent és el que resulti aplicable dels articles 50 i 51 LEC, que generalment atribueixen la competència al tribunal del domicili del demandat, sigui persona física o jurídica.

Hi ha dues classes de furs legals no imperatius: els especials i els generals. Cal tenir en compte que aquests últims actuen en defecte dels primers.

1) Furs especials. Són els que regula l'article 50.3 LEC per a empresaris i professionals respecte de litigis derivats de la seva activitat professional, i en aquest cas, tal és el lloc adequat.

2) Furs generals. El fur general de les persones físiques que determina la competència territorial correspon al tribunal del domicili del demandat, i si no el té en el territori nacional, el jutge competent serà el de la seva residència en el territori esmentat (art. 50 LEC).

En el cas de les persones jurídiques, aquest fur serà, el del seu domicili social o el del lloc en què la situació o relació jurídica a què es refereixi el litigi hagi nascut o hagi de tenir efecte, sempre que es tingui establiment obert al públic o representants autoritzats en aquest (art. 51 LEC).

5.2.2. Tractament processal de la competència territorial

Si bé el caràcter prorrogable de les normes d'atribució de la competència territorial comportaria que hi hagués un únic tractament a instància de part, l'existència de furs imperatius imposa un tractament d'ofici.

1) **Examen d'ofici.** Quan la competència territorial sigui fixada per regles imperatives, el lletrat de l'Administració de Justícia ha d'examinar d'ofici la competència territorial immediatament després de presentada la demanda, amb l'audiència prèvia del Ministeri Fiscal i de les parts personades¹⁶.

⁽¹⁶⁾Art. 58 LEC

Si el lletrat de l'Administració de Justícia entén que el Tribunal està mancat de competència territorial per a conèixer de l'assumpte, donarà compte al Jutge perquè decideixi el que procedeixi mitjançant interlocutòria, remetent, en el seu cas, les actuacions al Tribunal que consideri territorialment competent. Si fossin d'aplicació furs electius s'adequarà al que manifesti el demandant, després del requeriment que se li dirigirà a aquests efectes (art. 58 LEC).

2) A instàncies de part: la declinatòria, proposició i efectes

Tret dels casos en què la competència territorial estigui fixada per la llei en virtut de regles imperatives, la falta de competència territorial solament podrà ser apreciada quan el demandat o els qui puguin ser part legítima en el judici proposessin dintre del termini i en la forma escaient la declinatòria (art. 59 LEC).

La declinatòria s'haurà de proposar dins dels deu primers dies del termini per a contestar la demanda i tindrà l'efecte de suspendre, fins que sigui resolta, el termini per a contestar i el curs del procediment principal, suspensió que declararà el lletrat de l'Administració de Justícia (art. 64,1 LEC).

Segons l'article 60.1 LEC, si la decisió d'inhibició d'un tribunal per falta de competència territorial s'hagués adoptat en virtut de declinatòria o amb audiència de totes les parts, el tribunal al qual es remeten les actuacions s'atindrà al decidit i no podrà declarar d'ofici la seva falta de competència territorial.

5.3. La declinatòria

La declinatòria ha esdevingut el tractament processal únic per a denunciar la falta de jurisdicció i tot tipus de competència¹⁷. Mitjançant la declinatòria, el demandat pot denunciar la falta de jurisdicció davant qui es va interposar la demanda, perquè el coneixement correspon a tribunals estrangers, a òrgans d'un altre ordre jurisdiccional, a àrbitres o mediadors, excepte en els supòsits en què hi hagi un pacte previ entre un consumidor i un empresari de sotmetre's a un procediment de resolució alternativa de litigis de consum i el consumidor sigui el demandant.

(17) Art. 63.1 LEC

5.3.1. Procediment

El procediment de la declinatòria és el següent:

1) **Interposició.** S'haurà de proposar davant del mateix tribunal que estigui coneixent el plet i que es consideri mancat de jurisdicció o competència¹⁸.

(18) Art. 63.2 LEC

2) **Termini i efectes de la interposició.** La interposició s'haurà d'efectuar en el termini dels deu primers dies per a contestar la demanda, o en els cinc primers dies posteriors a la citació per a vista (en el judici verbal).

Efecte de la interposició

L'efecte immediat de la interposició és la suspensió del termini per contestar o el còmput per al dia de la vista, i el curs del procediment principal (art. 64.1 LEC); si bé el jutge pot adoptar mesures d'assegurament de prova i qualssevol altres cautelars per a evitar perjudicis, llevat que respecte a aquestes últimes es presti fiança per a respondre d'una declinatòria mancada de fonament (art. 64.2 LEC).

A la interposició s'hauran d'adjuntar els documents o principi de prova en què es fonamenti la falta de jurisdicció o competència.

3) **Trasllat.** Es trasllada per cinc dies a les parts restants, que poden al·legar i aportar el que estimin convenient per a sostenir la jurisdicció o competència del tribunal¹⁹.

(19) Art. 65.1 LEC

4) **Resolució i efectes.** Expirat el termini que s'acaba d'esmentar, es resol en cinc dies²⁰, cosa que produeix diversos efectes segons el pressupòsit afectat:

(20) Art. 65.1.i.f. LEC

a) Competència internacional. Si la competència correspon a tribunals d'un altre estat, s'haurà d'abstenir de conèixer, i haurà de dictar interlocutòria en aquest sentit i sobreseure el procés²¹.

(21) Art. 65.2 LEC

b) Si s'estima la manca de competència per l'existència d'una clàusula d'arbitratge, s'ha de dictar, com en el cas anterior, una interlocutòria en què es declari així, i sobreseure el procés²².

(22) Art. 65.2.1 LEC

c) Jurisdicció o competència per raó de la matèria. Si s'estima la seva falta, en la interlocutòria d'abstenció s'ha d'assenyalar a les parts davant de quins òrgans han de reproduir la seva petició²³.

(23) Art. 65.3 LEC

5) **Competència territorial.** Com que la seva estimació pot obeir a apreciar l'existència d'un fur imperatiu o no, cal distingir:

- Tractant-se de fur imperatiu, si es va plantejar *ex officio* amb audiència de les parts i del MF, el tribunal designat com a competent no pot declarar d'ofici la seva falta de competència, llevat de casos molt especials²⁴.
- Si la falta de competència territorial no obeeix a la mala aplicació de regles imperatives, s'estima la declinatòria inhibint-se a favor de l'òrgan designat i acordant remetre-li les actuacions amb emplaçament de les parts.

(24) Per exemple, que es resolgués abans de citar un dels demandats, una cosa no freqüent (art. 65.5 LEC).

5.4. Competència funcional

D'acord amb l'article 61 LEC, el tribunal competent per a conèixer un plet, ho és també per a resoldre'n les incidències i executar les sentències, transaccions, convenis, etc.

Competència funcional per conèixer dels recursos i per a l'execució provisional i definitiva

El legislador es refereix específicament a la competència funcional per al coneixement dels recursos en la regulació de l'art. 62 LEC, tal com s'assenyala seguidament o en matèria d'execució (art. 524.2 –execució provisional– o 545.1 LEC –execució definitiva–).

5.4.1. Tractament processal de la competència funcional

A causa del seu caràcter improrrogable, el tractament que la llei assenyala és d'ofici, si bé fa referència expressa, únicament, al coneixement dels recursos. L'article 62 LEC prescriu, en primer terme, la inadmissió a tràmit dels recursos per al coneixement dels quals s'estima falta competència funcional.

Admissió del recurs

Si malgrat la prescripció que fa l'article 62 LEC, s'admet el recurs i s'aprecia l'absència d'aquesta competència, el tribunal que l'ha conegut s'ha d'abstenir, amb l'audiència prèvia per deu dies a les parts personades i a aquest efecte s'omet curiosament la intervenció

del Ministeri Fiscal, sense més justificació, ja que igual que la competència objectiva o la jurisdicció té naturalesa d'ordre públic (art. 62.1 LEC).

Notificada aquesta interlocutòria, les parts disposen de cinc dies per a interposar correctament el recurs, sota pena de confirmació de la resolució recorreguda.

5.5. Improrrogabilitat de jurisdicció i inderogabilitat de normes atributives de jurisdicció i competència

La nota d'**improrrogabilitat** condueix al seu examen d'ofici i que abans de decidir sobre la competència el jutge s'hagi d'escoltar sempre el Ministeri Fiscal; circumstàncies que, per analogia, s'estenen als casos de competència territorial en els quals s'ha d'aplicar un fur imperatiu. Es predica de la jurisdicció, i també de la competència objectiva i funcional.

Per la seva part, la nota d'**inderogabilitat** de la jurisdicció i la competència objectiva i funcional implica que, a més a més del tractament processal ja estudiat, es pugui denunciar la vulneració dels criteris atributius, per les parts i per mitjà dels recursos ordinaris o pels altres mitjans que estableixin les lleis processals, ja que constitueix un cas de nul·litat de ple dret de conformitat amb el que disposen els articles 238.I.1r. i 241.1r. LOPJ i articles 225.I.1r. i 228 LEC.

5.6. El repartiment

Un cop establert el tribunal competent segons les normes estudiades, pot ser que l'òrgan jurisdiccional que ha de conèixer no estigui definitivament determinat. Sorgeix, llavors, la necessitat d'acudir al repartiment.

Novetat que representa el repartiment

El repartiment constitueix, des d'un altre punt de vista, una novetat en la regulació legal de la competència, que l'incorpora presumiblement per la transcendència constitucional quant a la determinació correcta del jutge ordinari predeterminat per la llei (art. 24.2 i 117.3 CE i STC 47/1983).

El repartiment es fa d'acord amb el que disposen els articles 69 i 70 LEC. L'article 68 LEC n'estableix el **tractament processal** del qual s'exclou expressament la declinatòria²⁵.

⁽²⁵⁾Art. 68.3 LEC

6. Les parts del procés civil. Concepte de *part*. Capacitat i compareixença en el procés

Com a pressupòsit processal que és, perquè es pugui entrar a dictar sentència sobre el fons, els compareixents han de tenir qualitat de part. Aquesta condició es divideix en capacitat per a ser part i capacitat processal.

6.1. La capacitat per a ser part

La capacitat per a ser part és l'aptitud per a ser titular de tots els drets processals i per a assumir les càrregues i responsabilitats inherents al procés.

La LEC detalla els que disposen de capacitat per a ser part. L'article 6, el títol del qual incorpora el mateix concepte *capacitat per a ser part*, ofereix una relació detallada de vuit subjectes diferents. Es reconeix capacitat per a ser part:

- 1) A les persones físiques.
- 2) Al concebut no nascut per a tots els efectes que li siguin favorables.
- 3) A les persones jurídiques.
- 4) A les masses patrimonials o els patrimonis separats que manquin transitòriament de titular o el titular dels quals hagi estat privat de les seves facultats de disposició i administració.
- 5) A les entitats sense personalitat jurídica a les quals la llei reconegui capacitat per a ser part.
- 6) Al Ministeri Fiscal, respecte dels processos en què, de conformitat amb la llei, hagi d'intervenir com a part.
- 7) Als grups de consumidors o usuaris afectats per un fet danyós quan els individus que el componguin estiguin determinats o siguin fàcilment determinables. Per a demandar en judici cal que el grup es constitueixi amb la majoria dels afectats.
- 8) A les entitats habilitades de conformitat amb la normativa comunitària europea per a l'exercici de l'acció d'aturada en defensa dels interessos col·lectius i dels interessos difusos dels consumidors i usuaris.

Per exclusió, els que no es trobin en algun d'aquests apartats no tenen capacitat per a ser part i, per tant, necessiten algú que els representi.

6.2. La capacitat processal

La capacitat processal, també anomenada *capacitat per a comparèixer en judici*, pressuposa la capacitat per a ser part i consisteix en l'aptitud per a dur a terme actes processals vàlidament.

A la capacitat processal es refereixen els articles 7 i 8 de la LEC i diferencien en diversos ordinals la manera com han de comparèixer en judici:

1) Les persones naturals amb capacitat plena, i les persones naturals sense capacitat plena d'actuació processal, i també els mitjans d'integració de la seva capacitat.

2) Les persones jurídiques, i les entitats, a les quals, malgrat no tenir personalitat reconeguda, la llei reconeix capacitat per a actuar en judici de conformitat amb l'article 6.2 LEC.

6.2.1. Compareixença en judici de les persones naturals

Com sabem, les normes del Codi civil assenyalen que tenen capacitat d'obrir totes les persones majors d'edat que no presentin una causa d'incapacitat declarada judicialment, i els menors d'edat que es trobin emancipats²⁶. Aquests subjectes no en necessiten cap representació per a comparèixer en judici.

⁽²⁶⁾Articles 322 i 323.II. CC

Entre els que no tenen capacitat d'obrir, aquesta falta pot ser absoluta o limitada, la qual cosa obliga a diferenciar, per a conèixer com han de comparèixer en judici, entre:

- incapacitat processal o d'obrir absoluta i
- capacitat processal restringida o limitada.

Mentre que l'incapaç no pot comparèixer, la capacitat processal disminuïda o limitada no requereix que ningú assumeixi la representació dels qui es trobin en aquesta situació; els incapaços limitadament només necessiten ser assistits per a comparèixer i actuar en judici per aquella persona que disposi la sentència en la qual s'acordi aquesta incapacitat²⁷, si escau.

⁽²⁷⁾Art. 8.1 i 2 LEC

A les persones físiques que no estiguin en ple exercici dels seus drets i no tinguin ningú que les representi o assisteixi per a comparèixer en judici, el tribunal els nomenarà un defensor judicial que les assistirà fins que es designi

el seu representant legal. Fins aleshores, el ministeri fiscal assumirà la seva representació i defensa. En tot cas, se suspendrà el procés fins que no consti la intervenció del MF (art. 8 LEC).

6.2.2. Compareixença de persones jurídiques i entitats a les quals es reconeix capacitat per a actuar en judici

Les persones jurídiques, la capacitat de les quals per a ser part es recull en l'article 38 CC, compareixen i actuen en judici a través de les persones que legalment les representin²⁸. Es coneix com a *representació necessària* per a visualitzar la necessitat d'un "suport físic" per a la persona jurídica.

(28) Art. 7.4 LEC

Les entitats a les quals, malgrat no tenir personalitat, la llei els reconeix capacitat per a actuar en judici, són representades pels subjectes detallats en els números 5 a 7 de l'article 7 LEC. Es tracta, així mateix, d'un cas de representació necessària.

6.2.3. Manca de capacitat processal

En el procés civil, les parts no necessiten acreditar que tenen les qualitats necessàries per a actuar en judici. Així, si compareix en judici una persona sense estar degudament representada o sense l'assistència, autorització, habilitació o defensa exigits per la llei (en els casos de capacitat restringida o limitada) correspon a l'altra al·legar i provar-ne la falta de capacitat (plena o relativa).

La falta de capacitat processal es pot originar per diferents motius:

- 1) Que comparegui en el judici una persona incapaç sense estar degudament representada, assistida, autoritzada o defensada.
- 2) Que no s'acrediti, o no s'acrediti prou, segons el parer de qui la impugna, la representació legal o necessària, que es diu que es té en comparèixer en judici.
- 3) Que s'al·legui, per part de qui ha estat demandat, que ha estat cridat al procés en virtut d'una representació que realment no té, o com a successor d'algú, sense ser-ho veritablement.

Aquestes són les circumstàncies que determinen la necessitat d'un tractament processal.

6.3. Tractament processal de la capacitat per a ser part i de la capacitat processal

En línies generals, s'han de fer una sèrie de consideracions prèvies:

1) Un dels objectius prioritaris de la LEC és el control dels pressupòsits processals d'una manera efectiva, evitant una resolució absolutòria en la instància. A aquest efecte, s'articula un triple instrument: atribuir a l'òrgan jurisdiccional potestats de direcció processal que permetin un control d'ofici de la concurrència de requisits processals; establir l'esmenabilitat dels defectes processals que per la seva naturalesa ho permetin; i potenciar el caràcter sanejador de l'audiència prèvia al judici ordinari o la fase inicial del judici verbal.

En aplicació justa d'aquestes tècniques, el tractament processal de la capacitat per a ser part i processal es diferencia segons si la falta de personalitat és originària o sobrevinguda, si el tractament és *ex officio* o a instància de part, i es planteja en un judici ordinari o en un judici verbal.

2) A partir de l'exigència que tant actor com demandat han de comparèixer mitjançant la representació exigida per la llei²⁹ si així ho necessiten, l'article 264.2 LEC exigeix que a la demanda i contestació acompanyin els documents acreditatius corresponents.

3) La falta de capacitat actua d'una manera diferent per a cadascuna de les parts. Si es tracta de l'actor, constitueix un pressupòsit processal, mentre que en el cas del demandat no és tal, sinó que constitueix un requisit d'admissió de la seva personació, l'incompliment del qual impedeix que aquesta sigui eficaç.

La falta de capacitat per a ser part i la processal s'articulen de la manera següent:

1) L'article 9 LEC formula expressament la facultat jurisdiccional d'apreciar d'ofici tant la falta de capacitat per a ser part, com la capacitat processal, en qualsevol moment del procés.

2) El tractament a instància de part ha de distingir si la denúncia prové de l'actor o del demandat i si es planteja en un procés ordinari o en un judici verbal.

a) L'actor no denuncia la falta de capacitat en la demanda perquè aniria contra els seus propis actes, la qual cosa no impedeix que es prevegi per a casos especials³⁰.

b) El demandat, en canvi, pot denunciar la falta de capacitat de qui l'ha demandat en la contestació a la demanda³¹.

3) En el judici ordinari, es resol en l'audiència prèvia³².

Apreciació de la falta de capacitat per a ser part o de la capacitat processal

Si no es van reparar els obstacles processals, perquè no era viable o simplement perquè no es va fer, la pervivència de l'obstacle processal comporta dictar una interlocutòria que posi fi al procés (art. 418.2 LEC). La resolució pot ser oral, en la mateixa audiència prèvia, o per mitjà d'una interlocutòria que s'haurà de dictar en els cinc dies següents a la seva

⁽²⁹⁾Art. 7.2 LEC

Nota

El tractament processal ha de versar sobre els casos en els quals el representant de l'actor no presenta els documents acreditatius, o si els presenta, el jutge (si és d'ofici) o el demandat no els estima suficients.

⁽³⁰⁾Art. 399.4 LEC

⁽³¹⁾Art. 405.3 LEC i 416.1.1a. LEC

⁽³²⁾Arts. 416 i 417 LEC

celebració, si hi ha més pressupòsits processals sobre els quals pronunciar-se (art. 417.2 LEC).

Pervivint la falta de capacitat en l'actor, es dóna per conculsa l'audiència i es dicta una interlocutòria que posa fi al procés (art. 418.2 LEC); si es tracta del demandat, cal tornar a diferenciar: si no s'ha personat o no integra correctament la seva capacitat se'l declara en rebel·lia (art. 418. 3 LEC); si no té la qualitat de representant que se li atribueix, es resol d'acord amb el que assenyalava l'apartat 6.

4) En el judici verbal, l'única menció expressa a la capacitat per a ser part i a la capacitat processal s'efectua en regular la vista oral³³. Les qüestions que afectin la personalitat o representació de l'un o de l'altre es resolten en la mateixa vista, si és possible.

(33) Art. 443.2 i 3 LEC

5) Falta sobrevinguda de capacitat per a ser part. Si la manca d'aquest pressupòsit tingués lloc per fets ocorreguts després de l'audiència prèvia, o que hagi sobrevingut posteriorment a aquest moment, es produeix la falta sobrevinguda de capacitat per a ser part. Davant aquesta situació, l'article 391 LEC preveu el plantejament d'una qüestió de pronunciament previ, que queda limitat, no obstant això, en el judici ordinari, per la iniciació del procés i en el verbal, per l'admissió de la prova³⁴.

(34) Art. 393.1 LEC

6) La representació legal o necessària que l'actor atribueixi al demandat. Si el demandat no acredita la seva representació legal o necessària només ell en pateix les conseqüències (declaració en rebel·lia, tal com s'ha vist). Ara bé, si la qüestió no és aquesta, sinó que l'actor li n'atribueix una que no té, sembla lògic que el dret prevegi un sistema perquè es posi de manifest. Així es pot dur a terme per mitjà de l'excepció processal corresponent en la contestació a la demanda, i es resol en l'audiència prèvia a través d'una resolució que posi fi al procés davant la persona a la qual s'atribueix aquesta qualitat³⁵.

(35) Art. 418.2 LEC

7) El poder a procurador. Finalment, no s'ha d'oblidar que en la immensa majoria dels supòsits les parts han de comparèixer amb procurador³⁶, la qual cosa, de fet, trasllada moltes qüestions al tractament processal de la postulació.

(36) Art. 23 LEC

7. Representació processal i defensa tècnica

La capacitat de ser part i la capacitat processal, tant si es té originalment com si s'integra amb la corresponent representació (legal o necessària), no resulten suficients per a comparèixer i actuar vàlidament en el procés, excepte en algun cas. Es requereix integrar la denominada representació tecnicoprocessal, mitjançant l'atorgament de poder a procurador així com servir-se de la defensa tècnica en els termes que veurem seguidament.

La representació tecnicoprocessal l'exigeixen la complexitat interna del procés i la necessitat de garantir més agilitat en la tramitació i resolució del procés. Encara més ara que la mateixa reforma de la LEC efectua una decidida aposta per l'ús obligatori de les noves tecnologies, i n'imposa l'ús obligatori a tots els professionals de la justícia per a la presentació d'escrius i documents i la realització d'actes de comunicació processal. A causa d'aquest aspecte, la mateixa exposició de motius confia decididament en la figura del procurador com a representant de la part amb coneixements tècnics i en reforça el conjunt d'atribucions i obligacions, cosa que ja va quedar posada en relleu en la disposició addicional dotzena de la Llei 18/2011, de 5 de juliol, d'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'Administració de justícia, amb l'il·lustratiu títol «Relacions de col·laboració amb els col·legis de procuradors». De fet, en els preceptes relatius a l'aportació de documents, còpies i altres els preceptes distingeixen entre que les parts actuïn representades per procurador o no (art. 274, art. 276, tots dos de la LEC).

La defensa tècnica resulta consubstancial al dret consagrat a la Constitució, només excusable en casos singularment senzills.

Els següents apartats es dediquen a la configuració legal dels casos en què no en resulta preceptiva la intervenció, i a la relació jurídica en el cas de la representació tècnico-processal i de la defensa tècnica.

Cal recordar, a més, la plataforma Lexnet, d'intercanvi segur d'informació entre els òrgans judicials i els operadors jurídics, que, en el seu treball diari, necessiten intercanviar documents judicials. Utilitzada ja pels procuradors, va entrar en funcionament el dia 1 de gener de 2016 per a la presentació de totes les demandes i escrius que no siguin tramitades per procurador

7.1. Representació tecnicoprocessal: caràcter preceptiu de la intervenció de procurador i excepcions

Com a principi general, la compareixença en judici serà per mitjà de procurador, legalment habilitat per a actuar en el tribunal que conegui del judici (art. 23 LEC).

Excepcions a la necessitat de procurador:

No obstant això, els litigants poden comparèixer per si mateixos en els següents supòsits:

1) Judicis verbals quan la quantia no excedeixi de dos mil euros (art. 23.2.1r. i 437.2), o per a la petició inicial dels processos monitoris conforme al previst en aquesta llei; i

2) Judicis universals, si la intervenció es limita a la compareixença i presentació de títols de crèdit o de drets, o a concórrer a juntes

El procurador habilitat podrà comparèixer sense necessitat d'advocat quan ho faci únicament per sentir i rebre actes de comunicació i compareixences de caràcter no personal dels representats sol·licitades pel tribunal o el lletrat de l'Administració de Justícia (art. 23.3 LEC).

Funcions del procurador:

Correspon als procuradors la pràctica dels actes processals de comunicació i les tasques d'auxili i cooperació amb els tribunals (art. 23,4 LEC).

Per a la realització dels actes de comunicació, tindran «capacitat de certificació» i disposaran de les credencials necessàries (art. 23,5 LEC).

Actuaran de forma personal i indelegable, sense perjudici de poder ser substituïts per un altre procurador d'acord amb el que es disposa en la LOPJ (títol II). La seva actuació serà impugnable davant del lletrat de l'Administració de Justícia conforme al previst en els articles 452 i 453 LEC (recurs de reposició). Contra el decret resolutiu es podrà interposar recurs de revisió.

Per a la pràctica dels actes processals i altres funcions atribuïdes als col·legis de procuradors organitzaran els serveis necessaris (art. 23,6 LEC).

7.1.1. El poder

La intervenció preceptiva de procurador s'articula a partir del poder. Consisteix en un mandat representatiu atípic, en la mesura que faculta el procurador per a dur a terme d'una manera vàlida, en nom del poderdant, tots els actes compresos ordinàriament en la tramitació d'un procés.

El poder, que s'ha d'atorgar al procurador de conformitat amb l'article 24, ha d'acompanyar el primer escrit que presenti el procurador o efectuar-se en el moment d'aquesta primera actuació.

El poder pot ser general³⁷ o especial, en els tres casos enumerats en l'article 25.2 LEC.

El poder constitueix un mandat representatiu clàssic que s'entén acceptat pel fet d'usar-lo³⁸.

L'art. 32 *bis* de la Llei 18/2011, de 5 de juliol, d'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'Administració de justícia, en endavant (LUTI i CAJ) regula l'existència d'«arxius electrònics d'apoderament *apud acta*» dels quals es disposarà a les oficines judicials amb funcions de registre, en el qual hauran d'inscriure's aquests apoderaments atorgats presencialment o electrònicament per qui tingui la condició d'interessat en un procediment judicial a favor de representant, per actuar davant de l'Administració de justícia. Això no impedirà l'existència d'arxius electrònics d'apoderaments *apud acta* en cada oficina judicial per a la realització dels tràmits específics a cadascuna.

La còpia electrònica del poder notarial de representació, informàtica o digitalitzada, acompanyarà el primer escrit que presenti el procurador (art. 24,2 LEC).

L'atorgament *apud acta* per compareixença personal o electrònica haurà d'efectuar-se amb la presentació del primer escrit o, si escau, abans de la primera actuació sense necessitat que en aquest atorgament hi concorri el procurador. Aquest apoderament podrà acreditar-se mitjançant la certificació de la seva inscripció en l'arxiu electrònic d'apoderament *apud acta* de les oficines judicials (art. 24,3 LEC).

Classes de poder

Hi ha dues classes de poder: davant de notari o *apud acta*.

⁽³⁷⁾Art. 25.1 LEC

⁽³⁸⁾Art. 26.1 LEC en relació amb l'article 27 LEC, en què s'estableix l'aplicació supletòria de les normes establertes en el Codi civil per al contracte de mandat.

7.1.2. El procurador: accés i responsabilitat, representació i deures; provisió de fons i compte del procurador

Accés i responsabilitat

Els procuradors, abans d'iniciar el seu exercici professional, prestaran jurament o promesa d'acatament a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic. La seva col·legiació serà obligatòria per a actuar en els jutjats en els termes fixats per la llei i els col·legis professionals, tret que actuïn al servei de les administracions públiques (art. 544,1 i 2 LOPJ).

Tret que la llei disposi altrament, les parts designaran lliurement procurador. Es designarà d'ofici per a qui ho sol·liciti o per a qui es negui a nomenar-lo si és preceptiva la seva intervenció, i tindrà caràcter gratuït per a qui acrediti insuficiència de recursos per a litigar en els termes fixats en la llei, com a obligació dels poders públics (art. 545, 1 i 3 i 546,1, tots dos de la LOPJ).

Estan subjectes en l'exercici de la seva professió a responsabilitat civil, penal i disciplinària, segons que correspongui (art. 546,2 LOPJ).

Representació i deures

A la representació que confereix el poder s'hi refereix l'art. 28 LEC, que se centra fonamentalment en la pràctica dels actes processals de comunicació i la realització de tasques d'auxili i cooperació amb els tribunals ja esmentades i les que s'assenyalen en altres preceptes (recepció d'emplaçaments, citacions, requeriments i notificacions de tota classe, fins a l'execució de sentència), així com les que constitueixen els seus deures. Aquestes actuacions tenen una eficàcia semblant a les fetes amb el poderdant, excepte els trasllats, emplaçaments i altres actuacions quan la llei disposi que es practiquin en la persona del litigant (art. 28.4 LEC).

El procurador legalment habilitat pot comparèixer en qualsevol tipus de processos sense necessitat d'advocat, quan ho faci únicament per sentir i rebre actes de comunicació i efectuar compareixences de caràcter no personal dels representats que hagin estat sol·licitats pel jutge, tribunal o lletrat de l'Administració de Justícia. En aquests actes no podrà formular cap sol·licitud. L'exercici simultani de les professions d'advocat i procurador dels tribunals és incompatible (art.23.3 LEC).

La mateixa LEC preveu la instauració d'un servei de recepció de notificacions, organitzat pel Col·legi de Procuradors (art. 28.3 LEC), per a facilitar i agilitar la important tasca representativa que la nova Llei d'enjudiciament clarament potencia.

Ressalta la importància que el legislador atorga al trasllat de còpies i documents assenyalats en l'art. 276 de la mateixa LEC.

Acceptat el mandat, l'art. 26 LEC prescriu els deures del procurador:

- Transmetre a l'advocat els documents, antecedents, instruccions, etc.
- Mantenir l'advocat i el poderdant al corrent del curs de l'assumpte.
- Recollir de l'advocat que cessi les còpies d'escrits i documents.
- Comunicar al tribunal la impossibilitat de complir alguna actuació encomanada.
- Trasladar els escrits del seu poderdant i del seu lletrat als procuradors de les restants parts en la forma prevista en l'article 276 LEC.

A aquesta relació s'afegeixen dos últims deures: d'una banda, pagar les despeses que es causin a instància seva. No li correspon, tanmateix, el pagament dels honoraris d'advocats i pèrits, llevat que se li hagin lliurat els fons necessaris per a això³⁹. D'altra banda, la Llei 13/2009 afegeix, com a deure, la realització dels actes de comunicació i altres actes de cooperació amb l'Administració de Justícia que el seu representat li sol·liciti, de conformitat amb el que preveuen les lleis processals (art. 26.2.8n. LEC).

⁽³⁹⁾Art. 26.2.7è. LEC

Provisió de fons

En clara correlació amb els deures esmentats –i derivat del contracte de mandat– el poderdant ha de proveir de fons el procurador⁴⁰.

⁽⁴⁰⁾Art. 29.1 LEC

En cas de no efectuar-se aquesta provisió, la mateixa LEC preveu una tramitació accelerada, davant del mateix tribunal, que segueix la tècnica monitòria, com veurem.

Deduïda la pretensió el lletrat de l'Administració de Justícia donarà trasllat al poderdant resolent mitjançant decret i fixant si escau la quantitat que consideri necessària i el termini en què hagi de lliurar-se sota advertència de consrenyiment (art. 29.2 LEC).

Si les despeses i drets ja han estat suplertes pel procurador, s'haurà de presentar davant el lletrat de l'Administració de Justícia de l'assumpte que coneix del plet el compte detallat i justificat de les quantitats que reclami. El procediment, que substitueix el de compte jurat, es desenvolupa en l'art. 34.2 LEC (per al cas d'oposició) i en l'art. 34.3 LEC (quan no existeixi oposició del poderdant). No és preceptiva la intervenció d'advocat ni procurador.

7.1.3. Cessació del procurador

Els quatre apartats de l'article 30.1 LEC preveuen molts motius en virtut dels quals ha de cessar el procurador:

- 1) revocació expressa o tàcita del poder, si així consta en les actuacions;
- 2) renúncia voluntària, cessació a l'exercici de la professió, o ser sancionat amb la suspensió a l'exercici de la professió, a partir de l'acreditació en les actuacions de les respectives circumstàncies;
- 3) mort del poderdant o del procurador; o, finalment,
- 4) separar-se el poderdant de la pretensió o l'oposició (segons la seva posició actora o demandada), o, acabar l'assumpte o l'acte per al qual s'hagués atorgat el poder, si aquest fos determinat per a ell.

7.1.4. Tractament processal de la representació tecnicoprocessal

L'art. 24.2 LEC estableix que «l'escriptura de poder o la compareixença electrònica acompanyarà el primer escrit que el procurador presenti, o, si escau, en la primera actuació», excepte poder *apud acta*. L'apoderament podrà igualment acreditar-se mitjançant la certificació de la seva inscripció en l'arxiu electrònic d'apoderament *apud acta* de les oficines judicials (art. 24,3 LEC). Aquesta obligació es recull, després, en l'art. 264.2 LEC.

Es requerirà el tractament processal quan el poder no es presenti o, si es presenta, la part contrària entengui que no és legal o resulta insuficient.

- a) En el primer cas, el jutge i el lletrat de l'Administració de Justícia recorreran a l'art. 231 LEC i requeriran l'esmena de l'omissió;
- b) Si presentat, es considera insuficient o il·legal, la via és al·legar el defecte de representació (art. 416.1.a en relació amb l'art. 418 LEC).

Noteu que els defectes del poder solen provenir de la incapacitat de l'atorgant o de la insuficient acreditació de la representació. De fet, el representant legal o necessari ha d'acreditar que ho és en atorgar el poder i de tal acreditació, se n'ha de deixar constància. És per això que resulta aconsellable denunciar també les faltes de capacitat o la no-acreditació de la representació.

7.2. Defensa tècnica

D'acord amb el mateix principi general que informa de la representació processal, "els litigants són dirigits per advocats habilitats per a exercir la seva professió en el tribunal que conegui l'assumpte. No es pot proveir cap sol·licitud que no porti la firma d'un advocat (art. 31.1 LEC)".

7.2.1. Excepció a la necessitat de defensa tècnica

Excepcionalment, però, la mateixa Llei d'enjudiciament civil preveu una excepció:

1) Els judicis verbals la quantia dels quals no excedeixi de 2.000 euros; i la petició inicial dels procediments monitoris.

7.2.2. Efectes de la intervenció no preceptiva d'advocat i procurador, quan aquesta es produeix

En previsió de les dificultats interpretatives que han anat sorgint respecte dels judicis en els quals la intervenció d'advocat i procurador no és preceptiva, com el judici verbal de l'automòbil, i tanmateix, una de les parts compareix amb lletrat, la mateixa Llei d'enjudiciament civil en regula les dues repercussions fonamentals:

1) quant a la posició de l'altra part⁴¹, i

⁽⁴¹⁾Art. 32.1 LEC

2) quant a la condemna en costes⁴².

⁽⁴²⁾Art. 32.5 LEC

7.2.3. Designació d'advocat

Igual que succeeix respecte del procurador, l'advocat el designa la part, llevat dels casos de designació d'ofici de conformitat amb la Llei d'assistència jurídica gratuïta⁴³.

⁽⁴³⁾Art. 33.1 LEC

Els que no tinguin dret a l'assistència jurídica gratuïta poden demanar que se'ls designi un advocat: quan la intervenció sigui preceptiva o quan, encara que no ho sigui, la part contrària hagi comunicat al tribunal que hi acudirà amb tots dos professionals.

En el supòsit que el demandat faci la petició, l'haurà de formular en el termini dels tres dies següents després d'haver rebut la cèdula d'emplaçament o citació (art. 33.2.II LEC).

Sol·licituds

Les sol·licituds s'han de fer i decidir de conformitat amb la Llei d'assistència jurídica gratuïta (articles 12 a 21 i 27 a 36 de la Llei 1/1996, de 10 de gener, d'assistència jurídica gratuïta) i hauran de contenir el compromís de pagar els honoraris i drets de l'advocat (o procurador) que li nomenin (art. 33.2.1 i 2 LEC).

7.2.4. Honoraris dels advocats

Eximit el procurador del deure de pagament dels honoraris d'advocat, la llei preveu un mecanisme processal que satisfaci l'advocat pels serveis prestats al litigant, recorrent al tràmit més expedit de la tècnica monitòria.

Aquest procediment es regula en l'art. 35 de la Llei d'enjudiciament civil.

S'inicia mitjançant la presentació de minuta detallada i manifestació expressa que aquests honoraris se li deuen i no han estat satisfets. No serà preceptiva la intervenció d'advocat ni procurador.

Presentada la reclamació, el lletrat de l'Administració de Justícia requereix el deutor perquè pagui o impugni el compte, en el termini de 10 dies, sota advertència de constrenyiment si no formulés impugnació.

Si s'impugnen els honoraris per indeguts, la llei remet al procediment regulat en l'art. 34.2.2.n i 3.r LEC.

Si s'impugnen per excessius, el lletrat en donarà trasllat a l'advocat per 3 dies perquè es pronunciï sobre la impugnació. Si no acceptés la reducció proposada pel lletrat procedirà prèviament a la seva regulació conforme al previst en l'art. 241 i següents (taxació de costes), tret que l'advocat acrediti l'existència de pressupost previ acceptat per l'impugnant, i dictarà decret fixant la quantitat deguda, sota advertència de constrenyiment si no pagués en els 5 dies següents a la notificació.

Aquest decret no serà es podrà recórrer, però no perjudicarà ni tan sols parcialment la sentència que pogués recaure en judici ulterior (art. 35,2 LEC).

Si el deutor dels honoraris no formulés oposició en el termini establert es dona curs a execució per la quantitat a què ascendeix la minuta (art. 35.3 LEC).

8. Legitimació i successió processal

8.1. Legitimació

La legitimació depèn de l'existència o no d'una vinculació determinada dels que apareixen com a parts en la situació processal qüestionada en el judici. El contingut de la pretensió continguda en la demanda determina inicialment no solament qui n'és part, sinó qui hi apareix legitimat activament i qui apareix legitimat passivament⁴⁴.

⁽⁴⁴⁾Art. 10 LEC

8.1.1. Classes de legitimació

La classificació primera i més senzilla té a veure amb la posició de les parts en el procés distingint entre *legitimació activa* per a referir-se a qui exercita una determinada acció o pretensió, i *legitimació passiva* en citar aquell davant de qui se sol·licita.

Es parla així mateix de *legitimació de persones privades* i *legitimació de persones públiques*, *legitimació de persones físiques* i *legitimació de persones jurídiques*.

Però potser la classificació més il·lustrativa és aquella que distingeix entre *legitimació ordinària* i *legitimació extraordinària* d'acord amb els apartats de l'art. 10 LEC. Es parla de legitimació ordinària per a comprendre els supòsits que caben en l'art. 10.1 LEC, i de *legitimació extraordinària* per als compresos en l'art. 10.2, 11 i 11bis LEC.

8.1.2. Legitimació ordinària

L'art. 10 de la LEC assenyalava: seran considerats parts legítimes els qui compareguin i actuïn en un judici com a titulars de la relació jurídica o objecte litigiós. Es connecta així legitimació i titularitat.

Ara bé, com ja adverteix el precepte mateix en el seu paràgraf segon, titularitat i legitimació no van sempre unides.

En uns casos, simplement perquè no hi ha cap dret subjectiu, sinó una situació determinada que genera un interès legítim per a obtenir la tutela que se sol·licita [els cònjuges en els processos matrimonials; els fills en els de filiació (art. 764 i 765 LEC); determinats parents en els d'incapacitació i reintegració de la capacitat (art. 757.1 LEC)].

En d'altres, perquè la determinació concreta dependrà de circumstàncies específiques, com en la mera acció declarativa de domini en el qual la legitimació passiva no s'identifica amb la condició d'"obligat", sinó que s'ha de tractar de qui amenaci, inquieti o pertorbi l'exercici del domini.

Qualsevol dels supòsits assenyalats són casos de *legitimació directa*, això és, de legitimació que es predica directament d'un determinat subjecte i per a una acció específica. No constitueixen, emperò, els únics tipus de legitimació. Al costat d'ells se'n troben d'altres de legitimació indirecta i fins i tot altres de difícil classificació.

La legitimació ordinària deriva, per tant, de la compareixença i afirmació de la titularitat de la relació jurídica que es debat. Ara bé, la veu "legitimació" s'utilitza també en alguns casos per a referir-se a la persona que la llei assenyalava per a exercitar determinat tipus d'accions [nul·litat de matrimoni (art. 74 a 76 CC), separació (art. 81 CC) divorci (art. 86 i 88 CC), filiació (art. 131 i seg. CC) o incapacitació (art. 759 LEC)]. En tots aquests casos s'assenyala que només podran actuar determinades persones (el cònjuge, el fill, etc.) i se separa clarament el concepte de legitimació del fons, ja que una cosa és l'exercici de la pretensió i una altra diferent si l'acció es reconeixerà o no. És a dir, que si qui insta la incapacitació, per exemple, no és cap dels previstos en l'art. 759 LEC, no s'entrarà a resoldre sobre el fons, s'assenyalarà simplement la falta de legitimació.

8.1.3. Legitimació extraordinària

D'acord amb el segon paràgraf del citat art. 10 LEC: *s'exceptuen els casos en els quals per llei s'atribueixi legitimació a persona diferent del titular*. En altres termes, si bé es considera legitimat qui comparegui i afirmi ser el titular d'una determinada relació, pot ser que la llei atribueixi legitimació a una persona diferent. Aquest és el legitimat indirectament o extraordinàriament.

a) Legitimació extraordinària i interessos particulars

En general, la legitimació indirecta –també anomenada *per substitució*– s'ha utilitzat per a fer referència als supòsits en els quals un determinat precepte legitima un subjecte que actua en el procés en interès propi, afirmant, tanmateix, des d'un principi, que la tutela que pretén es fonamenta en un dret aliè. Es preserva en aquests casos un interès privat que es vol protegir atorgant-li una legitimació que no tindria ordinàriament per no ser el titular de la relació jurídica objecte del procés.

Exemples recurrents d'aquesta legitimació són els de l'acció subrogatòria (art. 1.111 CC); el creditor pignoratiu de l'art. 1.869 CC; o l'exercici per a l'usufructuari d'accions fundades en els crèdits vençuts que formin part de l'usdefruit, sota la condició de prestar fiança (art. 507 CC).

D'acord amb l'art. 1.111 CC, el creditor pot demandar el deutor del seu deutor, exercitant el crèdit d'aquest, si prèviament ha perseguit els béns que es trobin en poder del seu deutor. El creditor pignoratiu, per la seva part, pot exercitar les mateixes accions que correspondrien a l'amo de la cosa pignorada "per a reclamar-les contra un tercer".

b) Legitimació extraordinària i interessos supraindividuals

Al costat dels interessos individuals, la complexitat i la massificació de les relacions socials i econòmiques fan que una quantitat creixent d'activitats afectin, no a l'individu, sinó a col·lectivitats o grups o categories de persones simultàniament, fet que comporta que adquireixin caràcter supraindividual; apareixen, així, els interessos supraindividuals.

La protecció *d'interessos supraindividuals* obliga a diferenciar entre interessos col·lectius i interessos difusos.

– Es parla *d'interès col·lectiu* quan és determinable el grup de persones que es troben de manera comuna i simultània en una mateixa situació jurídica respecte a un bé que tots ells gaudeixen conjuntament i solidàriament, i respecte del qual experimenten una necessitat comuna; i normalment hi ha una vinculació jurídica dels membres del grup amb un tercer o entre ells.

– I es parla *d'interès difús* si es tracta d'una comunitat de subjectes àmplia i indeterminada o molt difícilment determinable. El nexa en aquest supòsit no serà jurídic sinó circumstàncies fàctiques contingents.

En el cas d'interessos col·lectius, i sempre sense perjudici de la legitimació individual, es reconeix legitimació a les associacions o entitats legalment constituïdes o als grups d'afectats.

En el cas d'interessos difusos, precisament per la dificultat en determinar els subjectes, només es reconeix legitimació a les associacions que conforme a la llei siguin representatives.

També es reconeix a les entitats habilitades d'acord amb la normativa europea per a l'exercici de l'acció de cessació en defensa dels interessos col·lectius i difusos dels consumidors i usuaris, així com al ministeri fiscal per a exercitar qualsevol acció en defensa dels interessos dels consumidors i usuaris (art. 11.4 i 5 LEC).

Exemple d'aquests supòsits de legitimació són:

1) Defensa dels consumidors i usuaris.

a) Legitimació del *consumidor o usuari* afectat (art. 11.1 LEC).

b) Legitimació de les *associacions de consumidors i usuaris* (art. 11.1 LEC),

c) Legitimació de les associacions de consumidors i usuaris, a les entitats legalment constituïdes i als grups d'afectats, si els afectats estan perfectament determinats.

d) Legitimació només a les associacions de consumidors i usuaris, si no estan determinats, i no són fàcilment determinables.

e) Legitimació de l'Institut Nacional de Consum i els òrgans corresponents de les CA i corporacions locals, associacions de consumidors i usuaris que reuneixin els requisits establerts en el RDL 1/2007, de 16 de novembre o la corresponent normativa autonòmica en defensa dels consumidors i usuaris i del MF per a les accions d'aturada de la Llei 2/2009 de 31 de març.

2) Defensa de la igualtat entre dones i homes.

a) Legitimació a sindicats i associacions legalment constituïts la finalitat primordial dels quals sigui la defensa de la igualtat de tracte respecte dels seus afiliats i associats, sempre amb la seva autorització. Aquest supòsit respon als interessos col·lectius i s'assembla més a un cas de representació que de legitimació (d'aquí la necessitat d'autorització) però la llei ho tracta en l'art. 11 bis.1 LEC.

b) Legitimació exclusiva als organismes públics amb competències en aquesta matèria (Institut de la Dona, per exemple) als sindicats més representatius i a les associacions *d'àmbit estatal* la finalitat primordial dels quals sigui la igualtat, quan els afectats siguin una pluralitat de persones indeterminades o de difícil determinació, és a dir, quan es tracti d'interessos difusos (art. 11 bis.2 LEC).

3) Entitats de gestió de la Llei de propietat intel·lectual, en referir-se als drets encomanats a la seva gestió.

L'art. 150 de la Llei de Propietat Intel·lectual, legitima específicament les entitats de gestió en els termes que resultin dels seus propis estatuts, per exercir els drets confiats a la seva gestió i fer-los valer en tota classe de procediments administratius o judicials.

Per acreditar aquesta legitimació, l'entitat de gestió únicament haurà d'aportar a l'inici del procés còpia dels seus estatuts i certificació acreditativa de la seva autorització administrativa. El demandat solament podrà fundar la seva oposició en la falta de representació de l'actora, l'autorització del titular del dret exclusiu o el pagament de la remuneració corresponent.

8.1.4. Legitimació de persones públiques

Els supòsits de legitimació de *persones públiques* seran escassos, com correspon a un procés com el civil, encaminat essencialment a tutelar interessos privats.

Cal esmentar els supòsits en els quals l'EOMF atribueix la funció de promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat i de l'interès públics. Altres supòsits com l'Estat, les CA, corporacions públiques, etc., condueixen a examinar

les seves normes reguladores (Llei d'assistència jurídica a l'Estat i institucions públiques, de règim jurídic de les administracions públiques i procediment administratiu comú, o, sense ànim d'exhaustivitat, la Llei d'hisendes locals).

8.1.5. Tractament processal de la legitimació

A diferència de la capacitat per a ser part i de la capacitat processal, que com sabem s'examinen a l'inici del procés, de manera que si s'hi observa algun defecte es pugui solucionar si és esmenable o comportarà l'arxivament del procés, la legitimació constitueix una qüestió de fons que, en definitiva, només queda establerta quan s'obtingui una resolució favorable d'aquesta naturalesa.

Aquesta naturalesa diferent condueix a establir la regla general, de conformitat amb la qual la determinació de la legitimació s'ha de remetre en tot cas al final del procés, la qual cosa no impedeix, tanmateix, que com passa amb moltes regles generals, tingui les seves excepcions corresponents, o per expressar-ho millor, alguna matisació i determinades precisions.

Hi ha certs casos en els quals s'exigeix una activitat de part a l'inici del procés, orientada a presentar la legitimació com a probable.

Es tracta dels supòsits previstos en els cinc apartats de l'article 266 LEC que obliguen a aportar, juntament amb la demanda, una sèrie de documents de què es pot inferir una aparença de legitimitat, un principi de prova sobre la fonamentació de l'acció. Aquesta aparença, per ser-ho, no impedeix que el desenvolupament del procés pugui conduir a determinar que qui apareix com legitimat, no ho està. Ara bé, des del moment en què la falta d'addició d'aquests documents determina la no-iniciació del procés o que aquest no continui, no es pot aplicar a aquest cas la regla general de remetre l'anàlisi sobre la legitimació a la decisió de fons.

Juntament amb aquests casos es poden afegir aquells, com els processos d'incapacitació, en els quals la no-acreditació inicial de ser algun dels especialment legitimats legalment, permet, així mateix, inadmetre la demanda, en consideració a una circumstància que afecta, en realitat, el fons.

8.2. Interès legítim

L'existència d'interès és un pressupòsit de l'acció que és intrínsec a les accions de condemna i constitutives. No ho és tant, tanmateix, en el cas de les accions merodeclaratives o en les condemnes de futur. I per això hi dediquem una menció específica.

D'altra banda, l'interès pot desaparèixer, o esdevenir no legítim. A aquesta circumstància fan referència els articles 22 i 423 de la LEC, que estableixen el final del procés quan, per circumstàncies sobrevingudes a la demanda o a la reconvenió, hi deixés d'haver interès legítim per satisfacció extraprocessal o una altra circumstància semblant; l'article 258 LEC, en exigir-ho a l'hora d'adoptar diligències preliminars, i els articles 414.3 i 4 i 442.1 LEC, que xifren en l'interès legítim del demandat la continuació de l'audiència prèvia davant de l'absència de l'actor o del seu advocat.

8.3. Successió processal

La successió processal, també coneguda com a *canvi de parts*, consisteix en la substitució al llarg del procés d'algun dels subjectes processals que van iniciar el plet.

La LEC diferencia tres supòsits: successió processal per mort⁴⁵; successió processal per transmissió⁴⁶ de l'objecte litigiós i successió processal per intervenció provocada⁴⁷.

⁽⁴⁵⁾Art. 16 LEC

⁽⁴⁶⁾Art. 17 LEC

⁽⁴⁷⁾Art. 18 LEC

8.3.1. Successió processal per mort de la part originària

D'acord amb la mateixa literalitat de l'article 16.1 LEC, quan el que sigui objecte del judici es transmeti *mortis causa*, la persona o persones que succeeixin el causant en poden continuar ocupant en aquest judici la mateixa posició, a tots els efectes. En aquest supòsit:

- 1) Si qui comunica la mort del litigant és el mateix successor –de manera que insta que se la tingui per part i prèvia suspensió del procés pel lletrat de l'Administració de Justícia–, s'ha de traslladar a les altres parts i, una vegada acreditada la successió, se li ha de confirmar la qualitat de part.
- 2) Quan consta al Tribunal la defunció del litigant i no es persona el successor en el termini dels cinc dies següents, el lletrat de l'Administració de Justícia per mitjà de diligència d'ordenació permetrà a les altres parts demanar, amb identificació dels successors i del seu domicili o residència, que se'ls notifiqui l'existència del procés, citant-los perquè compareguin en el termini de deu dies. En la mateixa resolució del lletrat de l'Administració de Justícia acordarà la suspensió del procés fins que compareguin els successors o finalitzi el termini per a la compareixença (art.16.2 LEC).
- 3) Quan mor el demandat i no es localitza el successor o successors o no hi compareixen, en el procés s'ha de continuar declarant la rebel·lia del demandat.

4) Quan el mort és el demandant la llei distingeix el següent: Davant de la no-identificació o localització del successor o successors, s'entén que es produeix el desistiment, llevat que el demandat s'oposi. Si el que es produeix és la incompareixença, s'interpreta que es renuncia a l'acció.

8.3.2. Successió per transmissió de l'objecte litigiós

Qui adquireix un bé litigiós pot sol·licitar que se'l consideri part. Si no hi ha oposició de la part contrària⁴⁸, el lletrat de l'Administració de Justícia dicta decret en què es disposi la successió i s'aixeca la suspensió del procés decretada amb la sol·licitud⁴⁹.

⁽⁴⁸⁾La part contrària té un termini de deu dies per a plantejar l'oposició.

⁽⁴⁹⁾Art. 17 LEC

Si hi ha oposició, s'ha de decidir mitjançant una interlocutòria.

Negació de la successió

La LEC limita la possibilitat de successió en aquest cas, és a dir, preveu com a supòsits de negació de la successió quan la part que s'oposa acrediti que li competeixen drets o defenses que només poden fer valer contra el transmetent, un dret a reconvenir, que té pendent una reconvençió o que la successió dificulta substancialment la defensa.

8.3.3. Successió per intervenció provocada

L'article 14 LEC preveu les regles que cal seguir en el supòsit que es produeixi la *litis denuntiatio*, és a dir, la comunicació a un tercer de la litispendència del procés perquè s'hi incorpori. La iniciativa correspon, en aquest cas, als que ja són part en el procés (actor o demandat) i no al tercer que hi haurà d'intervenir. La intervenció d'aquest tercer a qui es crida en virtut de la *litis denuntiatio* constitueix un supòsit de successió; el previst concretament en l'article 18 LEC.

La successió segueix diversos tràmits segons si qui cridi al procés és el demandant o el demandat.

Vegeu també

Sobre els tràmits que experimenta la successió vegeu el subapartat 9.2.2.

9. Pluralitat de parts: litisconsorci i intervenció de tercers

9.1. El litisconsorci

Encara que sembla habitual que les parts en el procés siguin un actor i un demandat, és possible que alguna o les dues posicions siguin ocupades per més d'un subjecte; sorgeix així la *pluralitat de parts*.

La Llei d'enjudiciament preveu la pluralitat de subjectes en dues seus diverses. La primera en l'article 12 i, posteriorment, en l'article 72.

9.1.1. Pressupòsits

Per a ampliar les parts en el procés, s'exigeix una connexió objectiva⁵⁰ (un nexa per raó del títol o causa de demanar).

⁽⁵⁰⁾Art. 72.2 LEC

Això no obstant, com que tota acumulació subjectiva (litisconsorci) n'implica una d'objectiva (acumulació d'accions), el litisconsorci es troba sotmès a la concurrència dels pressupòsits d'admissibilitat de l'article 73 LEC per a l'acumulació objectiva d'accions, que s'analitzaran a fons en l'apartat 10, i que ara simplement s'esmenten:

- 1) El tribunal que entengui l'acció principal ha de tenir jurisdicció i competència objectiva per a conèixer l'acció acumulada.
- 2) Les accions, en consideració a la seva matèria, s'han de ventilar en judicis del mateix tipus.
- 3) La llei no ha de prohibir l'acumulació a raó de la seva matèria o el tipus de judici que s'hagi de seguir.

9.1.2. Forma de litigar dels litisconsorts

La LEC no conté cap precepte respecte a la manera com han d'actuar processalment els litisconsorts, ni necessaris, ni molt menys voluntaris. No obstant això, s'ha d'entendre vigent la regla de conformitat amb la qual els actes individuals favorables aprofiten tots els litisconsorts, mentre que els desfavorables no perjudiquen ni tan sols el que els va efectuar. Juntament amb això, tot

acte que impliqui poder de disposició sobre l'objecte del procés (assentiment, transacció, renúncia a l'exercici dels recursos...) o sobre el procés, per si mateix, necessita la participació efectiva de tots els litisconsorts.

9.1.3. Efectes del litisconsorci

A més de l'efecte propi del litisconsorci, que consisteix que dues pretensions o més siguin resoltes en una única sentència⁵¹, des del punt de vista de les conseqüències que el litisconsorci comporta, la llei n'estableix expressament dues:

⁽⁵¹⁾Art. 71.1 LEC

1) la seva incidència en la quantia final del plet⁵² i

⁽⁵²⁾Art. 252 LEC

2) la fixació de la competència territorial⁵³.

⁽⁵³⁾Art. 53.2 LEC

9.1.4. Litisconsorci voluntari i litisconsorci necessari

El litisconsorci voluntari depèn exclusivament de la voluntat de les parts; el necessari és imposat per la llei en els termes assenyalats en l'article 12 LEC. Tots dos comparteixen el règim general exposat, de manera que perquè siguin procedents es requereix que es presentin les exigències dels articles 12.1 i 72 LEC i que ho decideixi qui interposa la demanda.

9.1.5. Classes de litisconsorci necessari

La doctrina distingeix entre *litisconsorci necessari propi* i *impropi*.

El **litisconsorci necessari propi** es presenta quan la llei estableix la necessitat de pluralitat en les parts, davant de l'exigència que determinades relacions jurídiques només poden ser objecte de pronunciament jurisdiccional en presència de tots els seus titulars.

El **litisconsorci necessari impropi** constitueix una creació de la jurisprudència, davant de determinats supòsits.

A tall d'exemple:

a) Quan s'ocasioni conjuntament un dany i no sigui possible distribuir el *quantum*, s'haurà de demandar conjuntament els dos o més causants (art. 1.591 CC; STS de 17 de març de 1993).

Supòsits

No hi ha gaires supòsits en el nostre dret, més enllà dels esmentats clàssicament: obligacions indivisibles (art. 1139 CC), acció de nul·litat de matrimoni exercida pel MF (art. 74 CC) o impugnació conjunta de la filiació paterna o materna.

b) En els supòsits de responsabilitat per fet aliè, en què cal exigir litisconsorci i demandar el causant material quan es demanda a qui respon per ell (art. 1903 CC); però que no permet declarar la responsabilitat de qui respon (assegurador, per exemple) si el responsable directe (assegurat) no hi respon (STS, de 31 d'octubre de 1984).

En aquests supòsits de **responsabilitat per fet aliè** no sempre hi ha litisconsorci necessari. Perquè l'empresari respongui per la via del 1903 CC, cal que l'empleat respongui per la del 1902 CC. I en els casos d'acció directa contra l'assegurador, només respon si el client és veritablement responsable.

Fonament del litisconsorci necessari impropï

Per a fonamentar l'exigència del litisconsorci, la jurisprudència ha recorregut als fonaments següents:

- 1) el risc de sentències contradictòries si les accions segueixen processos separats;
- 2) l'eventual vulneració del principi d'audiència (condemna de qui no n'ha estat part) tot i que, de fet, no ser-ne part impedeix que l'afecti la cosa jutjada;
- 3) la naturalesa de la relació jurídica subjacent (interlocutòria AP MD, S 28, de 19 de desembre de 2011);
- 4) l'«efectivitat» ja mencionada que assenyala el tenor literal de l'article 12 LEC i que trasllada la raó determinant del litisconsorci passiu necessari impropï a la possibilitat d'executar o no la resolució que es dicti.

9.1.6. Tractament processal del litisconsorci

En una línia semblant a l'assenyalada per al tractament processal dels pressupòsits processals relatius a les parts, la Llei d'enjudiciament civil recull la doctrina jurisprudencial recent, i incorpora expressament el tractament del litisconsorci en la regulació de l'"audiència prèvia al judici" en el judici ordinari.

Aquest és el cas de l'article 416.1.3r LEC quan preveu la falta del litisconsorci pertinent, com a tercera causa entre aquelles que poden obstar a la prossecció del procés.

A partir de la falta de litisconsorci en el demandat, l'article 420 LEC dedica un precepte específic al tractament d'aquesta falta, i diferencia segons l'actor estigui o no d'acord amb la necessitat de constituir regularment el litigi:

- 1) Si davant de l'al·legació del demandat, ell hi està d'acord i el tribunal ho estima procedent, se cita els nous demandats⁵⁴.

⁽⁵⁴⁾Art. 420.1 LEC

2) Si l'actor s'oposa a la falta de litisconsorci adduïda pel demandat, es preven, al seu torn, dues eventualitats:

a) Que sentides les parts sobre aquest punt i entenent el tribunal a qui correspon el litisconsorci, l'actor en el termini que se li concedeixi (no inferior a deu dies) constitueixi el litigi regularment, de manera que se suspèn el curs de les actuacions fins que els nous demandats contestin en el termini de vint dies⁵⁵.

(55) Art. 420.3 i 404 LEC

b) Que, transcorreguts aquests deu dies, l'actor no integri regularment el litigi; en aquest supòsit, es posa fi al procés mitjançant una interlocutòria, i s'arxivien definitivament les actuacions⁵⁶.

(56) Art. 420.5 LEC

És possible que la dificultat o complexitat de l'assumpte fessin difícil o inconvenient la resolució judicial sobre l'existència o no de litisconsorci, d'acord amb els terminis establerts. A aquest efecte, l'article 420.2 LEC assenyala que, escoltades les parts, el tribunal pot resoldre mitjançant una interlocutòria en el termini dels cinc dies següents a l'audiència; audiència que haurà de prosseguir, en tot cas, per a les seves finalitats restants.

Quant al judici verbal, s'aplica, *mutatis mutandi*, el que s'ha assenyalat unes línies més amunt respecte al tractament processal de la capacitat per a ser part i la capacitat processal⁵⁷.

(57) Art. 443.2 i 3 LEC

Finalment, respecte de la possibilitat de l'apreciació *ex officio* de la repetida constitució irregular del litigi, la jurisprudència més recent de la Sala Primera del TS insistia en el seu caràcter de qüestió d'ordre públic processal, i reclamava –sobretot en el procés de quantia inferior– que es posés de manifest i se solucionés en la seva compareixença prèvia.

9.2. La intervenció de tercers

Tercer és, per definició, algú aliè al procés. Ocorre, tanmateix, que la complexitat de determinades relacions jurídiques obliguen a considerar l'eventualitat d'incorporar algú fins llavors aliè al procés per a evitar els perjudicis que se li originarien en resultar afectat pel resultat del procés.

La intervenció processal apareix regulada en els articles 13 i 14 de la Llei d'enjudiciament civil: el primer dedicat a la intervenció adhesiva i el segon, a la intervenció provocada encapçalat amb la rúbrica *pluralitat de parts*. S'introdueix, així, una institució que subvé a la necessitat d'incorporar al procés aquells subjectes que tenen un interès determinat en el seu resultat però no tenen la qualitat de part.

9.2.1. La intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats

En virtut de la intervenció adhesiva simple, s'introdueix en el procés un subjecte que no podria haver estat demandant o demandat inicialment, ja que no tenia la titularitat de la relació jurídica objecte del judici per a poder-se constituir un objecte processal acumulable al primer⁵⁸.

Mitjançant la intervenció litisconsorcial, el tercer s'introdueix en una relació processal que ell mateix podria haver constituït inicialment com a litisconsort, necessari o voluntari.

Pressupòsits de la intervenció adhesiva

D'acord amb la literalitat del primer paràgraf de l'article 13 LEC, la intervenció adhesiva requereix:

- 1) Que hi hagi un procés pendent.
- 2) Que qui hi vulgui intervenir com a demandant o demandat acrediti un interès directe i legítim en el resultat del plet.

L'interès per incorporar-se al procés variarà segons que es tracti d'un cas d'intervenció adhesiva litisconsorcial o simple. En el primer cas, l'intervinent litisconsorcial tracta de defensar drets propis, sense exercir una pretensió diferent de la ja exercida pel demandant. L'intervinent adhesiu simple, per la seva part, persegueix evitar els perjudicis que la derrota d'una de les parts li pugui irrogar a causa dels efectes reflexos de la cosa jutjada.

Facultats de l'intervinent: l'intervinent com a part

Article 13.3 LEC

"Des que sigui admesa la intervenció, l'intervinent és considerat part en el procés a tots els efectes [...]."

La consideració d'informe que s'estableix a l'article 13.3 LEC li permet defensar les pretensions formulades pel seu litisconsort o les que formuli el mateix intervinent, quan tingui oportunitat de fer-ho, i això encara que el seu litisconsort renunciï, assenteixi, desisteixi o s'aparti del procediment per una altra causa⁵⁹.

- 1) La facultat de l'intervinent per a formular pretensions pròpies. L'article 13.3 LEC estableix que, admesa la intervenció, no es pot retrocedir en el curs de les actuacions, de manera que l'intervinent accepta el procés en l'estat en el qual es trobi.

⁽⁵⁸⁾Art. 13 LEC

Exemple

Exemple típic d'intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats és el del sotsarrendatari davant de la demanda de desnonament de l'arrendador davant l'arrendatari.

Exemple d'intervenció litisconsorcial

Un exemple d'intervenció litisconsorcial és el cas del creditor solidari que no va demandar o el deutor solidari que no va ser demandat (art. 13 LEC).

⁽⁵⁹⁾Art. 13.3r *in fine* LEC

2) L'intervinent com a part en els recursos. Entre les facultats que integren la condició de part processal de l'intervinent i reconeix expressament l'article 13.3.3 LEC, es troba la d'interposar recursos contra les resolucions que es dictin en el curs del procediment i, concretament, contra la sentència que hi posi fi.

Sol·licitud i tramitació de la intervenció

L'article 13.2 LEC disposa que la intervenció haurà de ser sol·licitada, entenem que per escrit, davant de l'òrgan davant el qual està pendent el procés, sense que en provoqui la suspensió.

La LEC no especifica cap tràmit més, però, en aplicació de les normes generals i del principi d'audiència, s'haurà de traslladar la sol·licitud a les parts, i se'ls haurà de permetre que es pronunciïn sobre la seva procedència. El tribunal resol i, davant aquesta resolució, hi haurà recurs de reposició, si accedeix a la intervenció⁶⁰, i d'apel·lació, si la rebutja⁶¹.

⁽⁶⁰⁾Art. 451.2 LEC

⁽⁶¹⁾Art. 455.1 LEC

9.2.2. La intervenció provocada

L'article 14 LEC preveu les regles que cal seguir en el supòsit que es produeixi la *litis denuntiatio*, és a dir, la comunicació a un tercer de la litispendència del procés perquè s'hi incorpori. La iniciativa correspon, en aquest cas, als que ja són part en el procés (actor o demandat) i no al tercer que hi haurà d'intervenir.

La intervenció provocada, a diferència de l'adhesiva, ha de ser prevista per la llei, tal com succeeix en els casos següents.

L'usufructuari comunica al propietari quan exerceixen alguna acció contra el bé dominical (art. 511 CC).

Els hereus han de satisfer els deutes del causant amb caràcter solidari (art. 1.084 CC, STS de 30 de desembre de 1993). Feta la partició, els creditors poden exigir completament el pagament del crèdit a qualsevol dels hereus (STS de 26 de novembre de 1993).

El comprador pot comunicar-se amb el venedor quan se li discuteix judicialment el seu domini sobre el bé comprat (art. 1.482 CC).

El llicenciatari pot comunicar al titular d'una patent que ha iniciat un plet relatiu a aquesta llicència (art. 124.3 LP).

El demandat (arquitecte, per exemple) pot comunicar a qualsevol dels que han intervingut en el procés de construcció que s'ha iniciat un procés reclamant determinats desperfectes o incompliments (disposició addicional setena LOE).

La norma diferencia entre si la iniciativa correspon al demandant o al demandat, tal com s'assenyala seguidament.

Intervenció a instàncies del demandant

Aquest supòsit faculta el demandant a cridar un tercer perquè intervingui en el procés col·laborant-hi o substituint-lo, i es prescriu que la sol·licitud s'haurà de fer en la demanda, llevat que la llei disposi una altra cosa.

Una vegada el tribunal admet l'entrada, el tercer disposa de les mateixes facultats d'actuació que la llei concedeix a les parts⁶². Tenint en compte el moment processal de la seva incorporació, l'equiparació de la seva condició a la de part no presenta problemes quant a l'assumpció de les actuacions ja desenvolupades, com ocorre en el cas de la intervenció adhesiva "exart. 13.3 LEC".

⁽⁶²⁾Art. 14.1 LEC

Intervenció a instàncies del demandat

Si és el demandat qui vol que el tercer intervingui, el segon apartat de l'esmentat article conté una sèrie de regles:

- 1) El demandat sol·licitarà al tribunal que sigui notificada al tercer la litispendència del procés en el termini atorgat per a contestar-la (art. 14.2.1a. LEC).
- 2) El lletrat de l'Administració de Justícia ordenarà la interrupció del termini per a contestar la demanda i acordarà sentir el demandant en 10 dies, i el tribunal resoldrà mitjançant interlocutòria el que escaigui (art. 14.2.2a. LEC).
- 3) El termini concedit al demandat per a contestar la demanda es reprendrà amb la notificació al demandat de la desestimació de la seva petició o, si és estimada, en expirar el termini concedit al tercer per a contestar la demanda (art. 14,2,3a. LEC).
- 4) Si, comparegut el tercer, el demandat considerés que ha de succeir-lo en la seva posició, es procedirà d'acord amb l'art. 18 LEC (intervenció provocada). És a dir, atorgat trasllat pel lletrat de l'Administració de Justícia per a al·legacions en 5 dies, el tribunal decideix mitjançant interlocutòria si escau o no la successió (art. 14,2,4ª LEC)
- 5) En el cas que a la sentència resultés absolt el tercer, les costes es podran imposar a qui va sol·licitar-ne la intervenció d'acord amb els criteris generals de l'art. 394 LEC (art. 14.2.5a. i STS 26 de setembre de 2012).

Intervenció en processos per a la defensa de drets dels consumidors i de defensa de la competència

1) Intervenció de consumidors en processos iniciats pels òrgans legitimats per a reclamar la protecció d'interessos col·lectius i difusos

Quan promoguin el procés entitats constituïdes per a la protecció dels drets i interessos de consumidors i usuaris o grups d'afectats, el lletrat de l'Administració de Justícia cridarà els qui tinguin la condició de perjudicats perquè facin valer el seu dret individual, publicant l'admissió de la demanda en mitjans de comunicació amb difusió en l'àmbit territorial en què s'hagi manifestat la lesió (art. 15.1 LEC).

A partir de la crida general, la intervenció es diferencia segons es tracti d'**interessos col·lectius** (els perjudicats estiguin determinats o siguin fàcilment determinables) o **difusos** (els perjudicats no són determinables).

a) Si es tracta d'interessos col·lectius, el demandant o demandants han d'haver comunicat el seu propòsit de presentar la demanda a tots els interessats. En aquest cas, els perjudicats (tercers intervinents) intervenen a partir de qualsevol moment, limitant-se a realitzar com sempre els actes no preclosos (art. 15.2 LEC).

b) Quan es tracti d'interessos difusos, la crida suspèn el procés per un termini màxim de dos mesos, que el lletrat de l'Administració de Justícia determinarà tenint en compte les circumstàncies del cas i de les dificultats de comunicació. Un cop transcorregut el termini, no s'admetran més intervencions, sense perjudici d'acudir a la protecció dels seus drets en el que preveu l'article 221 i 519 LEC, és a dir, en la mesura que pugui beneficiar-se del resultat d'acord amb el que prescriuen aquests articles, bé per l'extensió de la cosa jutjada (221 LEC), bé per incorporar-se a l'execució (519 LEC); però sense poder tornar a exercitar l'acció exercida per a protegir aquests interessos difusos (art. 15.3 LEC). Al nostre dret no es preveu el benefici *secundum eventum litis*.

L'acció de cessació s'exclou per expressa disposició legal (art. 15.4).

2) Intervenció en processos de defensa de la competència

Sense que això constitueixi pròpiament un supòsit d'intervenció en la mesura que no s'adquireix la condició de part, l'article 15 bis LEC preveu que la Comissió Europea, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i els òrgans competents de les comunitats autònomes en l'àmbit de les seves competències podran intervenir en els processos de defensa de la competència i de protecció de dades, sense tenir la condició de part, per pròpia iniciativa o a instàncies de l'òrgan judicial, mitjançant l'aportació d'informació o presentació d'observacions escrites sobre qüestions relatives a l'aplicació dels articles 101 i 102 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea o els articles 1 i 2 de la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de Defensa de la Competència. Amb la vènia del corresponent òrgan judicial, podran presentar també observacions verbals. A aquests efectes, podran sol·licitar a l'òrgan jurisdiccional competent

que els remeti o faci remetre tots els documents necessaris per realitzar una valoració de l'assumpte que es tracti. L'aportació d'informació no afectarà les dades o documents obtinguts en l'àmbit de les circumstàncies d'aplicació de l'exempció o reducció de l'import de les multes previstes en els articles 65 i 66 de la Llei 15/2007, de 3 de juliol, de Defensa de la Competència. La Comissió Europea, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència i els òrgans competents de les comunitats autònomes aportaran la informació o presentaran les observacions previstes en el número anterior deu dies abans de la celebració de l'acte del judici a què es refereix l'article 433 o dins del termini d'oposició o impugnació del recurs interposat. El que es disposa als anteriors apartats en matèria de procediment serà així mateix d'aplicació quan la Comissió Europea, l'Agència Espanyola de Protecció de Dades i les autoritats autonòmiques de protecció de dades, en l'àmbit de les seves competències, considerin precisa la seva intervenció en un procés que afecti qüestions relatives a l'aplicació del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016.

10. L'objecte del procés: els seus elements delimitadors

L'objecte del procés és allò de què tracta el procés, la qüestió que sotmet a la decisió judicial. La teoria de l'objecte del procés serveix i s'encamina a identificar-lo, distingint-lo d'altres, en la mesura que és sobre aquest concret sobre el que s'haurà de resoldre.

Aquesta teoria, de certa complexitat, se centra singularment en la determinació dels elements que conformen l'objecte d'aquest procés concret, tres, tal com es veurà.

10.1. Elements delimitadors de l'objecte del procés; la demanda

L'objecte del procés, la cosa de què tracta el procés, l'han de fixar les parts (l'actor, sempre; el demandat, només si reconvé) en els escrits al·legadors inicials (demanda o escrit en què es reconvingui), tal com correspon a la vigència en el procés civil dels principis dispositiu i d'aportació de part que regeixen aquest procés⁶³.

⁽⁶³⁾Art. 399 LEC

D'aquesta manera, en l'escrit de demanda s'ha de fer constar:

- els subjectes (dades i circumstàncies d'identificació d'actor i demandat);
- el *petitum* (el que es demani); i
- la *causa petendi*.

La mateixa prescripció conté l'article 406.3 LEC respecte de la reconvecció formulada en la contestació a la demanda.

Aquests elements delimiten i individualitzen una acció concreta (pretensió o objecte processal); han de constar amb claredat i precisió en la demanda (acte processal idoni i preclusiu), i no poden ser alterats en essència al llarg del procés (prohibició de la *mutatio libelli*). La seva modificació o alteració en la resolució final del procés provoca incongruència i impedeix tant el lliure exercici del dret de defensa com l'accés a una tutela judicial efectiva. És, a més, la clau per a fixar la cosa jutjada.

L'objecte del procés el formen un element subjectiu (**subjecte**) i un altre d'objectiu (**objecte**), dividit, aquest últim, al seu torn, en dos: el *petitum* i la *causa petendi*. A partir d'aquí, la comesa següent consisteix a dilucidar:

- Com s'identifica aquest objecte del procés.
- Quins elements són els determinants.
- Com s'identifiquen aquests últims.

10.1.1. Element subjectiu

Subjectes del procés (parts) són les persones sobre les qui han de recaure els efectes del procés, aquelles a qui afecta d'una manera directa el pronunciament del tribunal, sigui quin sigui el contingut. Actor i demandat en els supòsits més senzills, litisconsorts en el cas de pluralitat de parts, i intervinents si han estat admesos com a parts.

10.1.2. Elements objectius: *petitum*

La identificació del *petitum* és establerta per dues qüestions. Per una part, la resolució que se sol·licita del jutge: la condemna del demandat, la mera declaració del dret o el canvi jurídic (acció constitutiva). Per l'altra, la pretensió concreta que se sol·licita del demandat.

En funció del *petitum*, les accions es classifiquen en declaratives, executives i cautelars (art. 5 LEC).

Entre les declaratives, al seu torn, es poden distingir tres categories:

- 1) Merodeclaratives, si es demana una tutela que consisteix en l'afirmació d'existència o inexistència d'un dret o d'una determinada relació jurídica que es mostra incerta.
- 2) Constitutives, quan la tutela que se sol·licita va dirigida a la creació, modificació o extinció d'un dret, estat o relació jurídica que no és possible aconseguir sense la intervenció dels tribunals.
- 3) De condemna, quan el que es demana és la declaració d'existència d'un dret a prestació per part del demandat i l'ordre de condemna al seu compliment.

Precisament perquè, d'una banda, un mateix dret o relació jurídica (el domini) pot donar lloc a diverses peticions (la mera declaració de domini, per exemple, o la condemna a lliurar la possessió) i, de l'altra, les diverses peticions dimanants d'un mateix dret o relació jurídica podrien donar lloc a diverses accions (merodeclarativa de domini; reivindicadora) o diversos objectes processals, cal que en la demanda s'expressi amb claredat aquesta petició concreta. Tant la classe específica de tutela (la declaració d'un dret, la constitució d'una relació jurídica, la condemna del demandat), com el bé jurídic singular respecte del qual es demana aquesta tutela.

Paral·lelament, si el que es demana són diversos pronunciaments judicials, hi ha d'haver diversos objectes processals. Aquesta acumulació d'accions, sobre la qual tornarem després, exigeix que cada petició concreta s'expressi amb la separació deguda⁶⁴.

⁽⁶⁴⁾Art. 399.5 LEC

La Llei d'enjudiciament civil preveu aquest aspecte en l'article.

Article 5.1. LEC

"Es pot pretendre dels tribunals la condemna a determinada prestació, la declaració de l'existència de drets i de situacions jurídiques, la constitució, modificació o extinció d'aquestes últimes, i [...]."

I si descendim a un pla més concret, l'article 399.1 i 5 LEC (demanda) i 406.1 i 3 LEC (reconvenció), per remissió, prescriuen la necessitat de fixar amb claredat i precisió el que es demani.

Juntament amb això, l'article 416.1.5a. LEC configura com a "defecte legal en la manera de proposar la demanda", la falta de claredat en la determinació de la petició que es dedueixi. Aquesta circumstància, ja sigui per denúncia del demandat en la contestació a la demanda, ja sigui del mateix actor en la mateixa audiència, ja sigui d'ofici, pot i ha de ser esmenada en aquesta audiència prèvia.

En el cas que no sigui així, s'ha de sobreseure el plet, únicament, si no és possible de cap de les maneres determinar en què consisteixen les pretensions de l'actor del demandat en la reconvenció, si escau, i davant quins subjectes es formulen les pretensions⁶⁵.

⁽⁶⁵⁾Art. 424 LEC

10.1.3. La causa petendi: teories de la substanciació i de la individualització

Es defineix la *causa de demanar* com aquella situació de fet, jurídicament rellevant, i susceptible, per tant, de rebre la tutela jurídica sol·licitada (Tapia Fernández).

Com es delimita i estableix aquesta situació ha estat objecte secular de discussions interminables, decantades finalment en dues tendències: l'una que entén que el determinant és l'element fàctic i l'altra que afegeix a aquest element fàctic l'element jurídic que subjeu a tota pretensió. Segons s'incideixi en un o un altre sorgeixen dues teories, que sense resoldre realment el problema han servit per explicar determinats casos freqüents:

- **Teoria de la substanciació:** defensada pels qui es mostren partidaris de reduir la causa de demanar a la sola fonamentació fàctica, el conjunt de fets, les circumstàncies concretes o el relat històric sobre els quals l'actor basa la seva petició.

- **Teoria de la individualització:** propiciada pels qui consideren que la causa de demanar és integrada per dos elements: el fàctic (conjunt de fets, relat històric) i, a més, l'element jurídic o normatiu (el títol jurídic en virtut del qual es demana; la subsumpció dels fets en una norma jurídica que atorga l'eficàcia que l'actor pretén).

La LEC no s'adscriu expressament a cap d'aquestes posicions, tal com queda de manifest a continuació:

En efecte, si repassem els preceptes que afecten directament la demanda, la prohibició de canvi de demanda, la litispendència, la congruència o la cosa jutjada; és a dir, els instituts processals directament afectats per la delimitació de l'objecte del procés, comprovarem que subsisteix la possibilitat de totes dues interpretacions.

1) L'article 399 LEC, en determinar el contingut de la demanda, en els paràgrafs 3 i 4 prescriu: "els fets s'han de narrar d'una manera ordenada i clara. En els fonaments de dret, a més dels que es refereixin a l'assumpte de fons plantejat, s'inclouen [...]".

2) El demandat en la contestació a la demanda, que es redacta en els mateixos termes que la primera, haurà de negar o admetre els fets adduïts per l'actor, al·legant les excepcions materials que estimi convenients i exposant els fonaments de la seva oposició a les pretensions de l'actor⁶⁶. En la contestació pot ser, així mateix, que el demandat reconvingui. En aquesta hipòtesi, la reconvenió es proposa a continuació de la contestació, de manera que s'adapta al que per a la demanda s'estableix en l'article 399, expressant amb claredat la tutela judicial concreta que es pretén obtenir respecte de l'actor i, si escau, d'altres subjectes⁶⁷.

⁽⁶⁶⁾Art. 405.1 LEC

⁽⁶⁷⁾Art. 406.3 LEC

3) Els fets no poden ser objecte de cap modificació. Un cop establert el que sigui "objecte del procés" en la demanda, contestació i reconvenió, si escau: les parts no el poden alterar posteriorment⁶⁸. Aquesta prohibició de canvi de demanda, que deixa fora de perill la facultat de formular al·legacions complementàries, no afecta la delimitació de l'objecte del procés⁶⁹.

⁽⁶⁸⁾Art. 412 LEC

⁽⁶⁹⁾Art. 412.2 i 426.1 LEC

Al·legacions dels litigants

En l'audiència, els litigants, sense alterar substancialment les seves pretensions ni els fonaments d'aquestes exposats en els seus escrits, poden efectuar al·legacions complementàries amb relació al que s'ha exposat de contrari.

4) Quant a la congruència, l'article 218 LEC, en el primer apartat segon paràgraf, després de prescriure la necessitat que les resolucions siguin exhaustives i congruents precisa: "el tribunal, sense apartar-se de la causa de demanar acu-

dint a fonaments de fet o de dret diferents dels que les parts hagin volgut fer valer, ha de resoldre de conformitat amb les normes aplicables al cas, encara que no hagin estat citades o al·legades encertadament pels litigants".

Finalment, l'article 72.2 LEC, que es refereix a l'acumulació subjectiva d'accions, assenyala expressament: s'entén que el títol o causa de demanar és idèntic o connex quan les accions es fonamentin en els mateixos fets.

Tal com s'ha avançat abans, del que s'ha exposat no podem deduir si la nova llei estima identificada la *causa petendi* només pels fets, com es podria percebre en algun dels preceptes, o per la conjunció d'aquests fets més un element jurídic o normatiu, entès aquest últim com el títol jurídic en virtut del qual es demana. Tampoc no sembla que aquesta norma requereixi una conclusió definitiva sobre això. Sí que convé, no obstant això, afegir alguna reflexió sobre dues qüestions connexes i de significat singular, en el subapartat següent.

10.2. Extensió de les facultats judicials i objecte del procés

És pedagògicament adequat afegir una reflexió breu entorn de dos extrems relacionats freqüentment amb la determinació de l'objecte del procés: l'extensió de les facultats judicials a l'hora d'aquesta delimitació i la distinció necessària entre l'objecte actual i l'anomenat *objecte virtual* del procés a l'efecte de diferenciar dos tipus d'objectes del procés.

10.2.1. Extensió de les facultats judicials

L'extensió de les facultats es refereix a l'abast de la llibertat del jutge en la selecció de la norma que cal aplicar per a resoldre (la qual cosa s'entén com a *iura novit curia*), sense que aquesta elecció traspassi els límits que fixen la *causa petendi* com a element configurador de l'objecte del procés; extralimitació que de produir-se donaria lloc al vici d'incongruència i vulneraria el principi dispositiu.

L'article 218.1.II LEC delimita la necessitat d'exhaustivitat i congruència de la sentència, amb una redacció tal que ha originat opinions diverses, segons el significat que s'atorga a la seva literalitat en prescriure textualment: "[...] sense apartar-se de la causa de demanar recurrent a fonaments de fet o de dret".

Sense ser el moment adequat per a entrar en més consideracions, sí que convé retenir que s'aculli la interpretació que exigeix no apartar-se ni dels fets ni dels fonaments de dret o tan sols dels primers per a evitar la incongruència, l'essencial és preservar la contradicció i el dret de defensa. De manera que en tot cas caldria preservar que tota resolució que s'aparta d'algun o de tots dos elements hauria d'estar precedida del trasllat a les parts i la celebració de la audiència corresponent en què s'advertís aquesta variació i es permetés recompondre la posició de cadascuna.

10.2.2. Casos complexos a l'hora de delimitar l'objecte del procés: extensió de les facultats judicials; la preclusió de l'art. 400 LEC; accions constitutives i concurs d'accions

Entre les dificultats que sorgeixen a l'hora de delimitar correctament l'objecte del procés, singularment pel que fa a *la causa petendi*, cal destacar els següents temes.

Extensió de les facultats judicials

Amb aquesta expressió es fa referència a l'abast de la llibertat del jutge en la selecció de la norma que cal aplicar per a resoldre (el que s'entén com *iura novit curia*), sense que aquesta elecció traspassi els límits que fixen l'objecte del procés i singularment la *causa petendi* per ser el més complex; extralimitació que si es produeix dona lloc al vici d'incongruència, i vulnera el principi dispositiu.

L'art. 218.1.2 LEC delimita la «necessitat d'exhaustivitat i congruència de la sentència», o, el que és el mateix, fins a on ha d'arribar per a complir amb el deure exhaustivitat i quins són els límits que li defineix el deure de congruència. Segons la mateixa redacció legal (el tribunal, «sense apartar-se de la raó petitòria acudint a fonaments de fet o de dret diferents...»).

Tot i no ser el moment adequat per a entrar en més consideracions, sí que convé retenir que s'aculli la interpretació que exigeix no apartar-se ni dels fets ni dels fonaments de dret, o només dels primers per tal d'evitar la incongruència; el fonamental és garantir la contradicció i el dret de defensa. Així en tot cas ha de preservar-se que la resolució, per a apartar-se d'algun o de tots dos elements, ha d'haver estat precedida del trasllat a les altres parts, i de la celebració de la corresponent audiència, en la qual s'adverteixi de la modificació efectuada, perquè això permetrà recompondre la posició a cadascuna de les parts.

En aquest últim sentit, l'art. 218.1.2 LEC s'hauria vist notablement millorat si hagués obligat la celebració d'una audiència en què les parts, després de conèixer els nous fonaments de fet o de dret, haguessin al·legat el que correspongués al seu dret.

La incidència de la norma de preclusió de l'art. 400 LEC en la delimitació de l'objecte del procés

La delimitació de la raó petitòria, s'apliqui una o una altra teoria a aquest efecte, es completa amb el que es disposa en l'art. 400 LEC. Aspecte irrellevant en els casos –majoritaris– en què la teoria de la substanciació resulta suficient per a identificar l'element objectiu de l'objecte del procés. Ara bé, en aquells altres en què convé recórrer a la teoria de la individualització perquè un mateix dret pot originar diferents tuteles jurídiques, els efectes de l'art. 400 LEC són determinants. En efecte, segons aquest precepte s'estén l'obligació d'identificar

Contingut complementari

Recordeu: a) que són les parts les que delimiten lliurement l'objecte del procés en la demanda i contestació, i b) que el jutge ha de resoldre conformement a dret (*iura novit curia*) i «prohibició de *non liquet*» (art. 11.3 LOPJ).

la raó petitòria a tots els fets i fonaments jurídics possibles quan el que es demani pugui fonamentar-se en diversos fets o fonaments de dret. Es crea així una regla de preclusió que constitueix una càrrega d'al·legació per a l'actor.

En efecte, l'art. 400 LEC, assenyala: «quan el que es demani a la demanda pugui fundar-se en diferents fets o fonaments jurídics, hauran d'adduir-s'hi tots els que es coneguin o puguin invocar-se en el moment d'interposar-la [...] a l'efecte de litispendència i de cosa jutjada, els fets i els fonaments jurídics adduïts en un litigi es consideraran els mateixos que els al·legats en un altre judici anterior si haguessin pogut al·legar-se en aquest (art. 400.1 i 3 LEC)».

D'aquesta manera, pel que fa a la cosa jutjada, a la identitat de l'objecte, conformement a l'art. 222 LEC, més les excepcions del mandat relatives a la compensació i a la nul·litat dels negocis jurídics (art. 408 LEC), han d'afegir-s'hi els fets i els fonaments jurídics que –encara que no s'haguessin al·legat en el procés en què la cosa jutjada es va produir– haguessin pogut al·legar-s'hi (art. 400.2 LEC).

La inclusió legal d'aquesta «norma de tancament» l'únic que fa és imposar a l'actor la càrrega processal d'al·legar en la seva demanda tots els fets i raonaments jurídics que poguessin desencadenar la pretensió de tutela que sol·licita; de tal manera que, si no els al·lega, la cosa jutjada operarà també sobre aquests.

Accions constitutives, concurs d'accions i concurs de normes

1) Accions constitutives

En les accions constitutives la raó petitòria està integrada pel conjunt de fets a què legalment es vincula l'efecte constitutiu, amb el matís que seguidament s'assenyalarà. Així, demanada la incapacitació al·legant un estat psíquicofísic d'una persona en un període temporal determinat, una variació d'aquest estat suposa una raó petitòria diferent que impedeix al·legar l'existència de cosa jutjada (art. 761 LEC). O, en els casos de petició d'aliments ex art. 146 CC, quan varia el patrimoni de l'obligat o les necessitats de qui els sol·licita.

Per contra, la declaració de nul·litat matrimonial (art. 73 CC) palesa la dificultat a l'hora de triar entre entendre que la mera petició de nul·litat identifica l'objecte del procés, sense ser necessari fer referència al conjunt de fets que preveu l'art. 73 CC; o entendre que cal afegir una causa específica, de manera que serà aquesta i no una altra la que, identificant l'objecte del procés, quedarà compresa en la cosa jutjada. Segons l'art. 400 LEC, aquesta segona opció resulta la correcta.

I la mateixa dificultat sorgeix en el cas de les accions constitutives extintives, com les diferents causes de resolució d'un contracte d'arrendament (impagament, cessió inconstentida, danys dolosos a la finca, etc.) (art. 27 i 28 LAU). Al·legades diverses causes en diverses demandes no existiria litispendència, i,

per tant, desestimada la petició per alguna de les causes, no hi ha cosa jutjada respecte de les altres (resolució per subarrendament inconstentit i per falta d'ús, per exemple). Així és interpretat, almenys, per la jurisprudència (STS de 20 d'octubre de 1959).

2) Concurs d'accions

El concurs d'accions suposa uns fets parcialment idèntics o comuns; la possibilitat de diverses qualificacions jurídiques segons els fets diferencials que destaquen en l'al·legació; i, a més, que la conseqüència jurídica derivada dels fets és només una, de manera que estimada la petició basada en una de les possibles configuracions de la raó petitòria, no cal obtenir nova tutela basada en les altres. Culpa contractual i culpa extracontractual, per exemple; en aquest cas s'entén que existeix pluralitat d'objectes perquè existeixen diverses raons petitòries. D'una banda, els fets que van determinar causació –negligent o no– d'un dany (art. 1.902 CC), i d'una altra, l'existència i vigència d'un contracte en virtut del qual algú estava obligat a observar diligència que se solapa amb la descrita en l'esmentat art. 1.902 CC. Així entès, tot i que es reclama el mateix, s'està reclamant una cosa diferent (STS de 7 d'abril de 2004).

3) Concurs de normes

En el concurs de normes, els fets són idèntics i fonamenten una mateixa petició, però poden ser jurídicament qualificats d'acord amb diferents normes. Coherentment, com que només varia la qualificació jurídica no hi ha diversitat d'objectes processals.

11. Pluralitat d'objectes processals: acumulació d'accions i acumulació de processos

Quan hi ha pluralitat d'objectes processals en un únic procediment es parla d'*acumulació*. Aquest fenomen processal, basat en la connexió, persegueix la resolució en una única sentència d'accions o processos que d'una altra manera s'haurien tramitat i resolt separatament. Si es tracta d'acumulació de previsions o d'accions, pot ser inicial o successiva, segons que es produeixi en interposar-se la demanda o després, fins al terme preclusiu que es formula en l'article 412 LEC. Si es tracta de processos (denominada també *acumulació d'actuacions*), és possible fins que finalitzi algun dels processos, d'acord amb el que disposa l'article 433 LEC.

11.1. Acumulació d'accions: característiques generals

En la regulació actual destaca:

- la distinció entre *acumulació objectiva* i *subjectiva d'accions*;
- la consagració expressa de l'acumulació eventual;
- la regulació de la competència territorial en el cas d'acumulació d'accions;
- la previsió de casos especials d'acumulació necessària;
- la previsió del tractament processal de l'acumulació d'accions indeguda.

11.1.1. Acumulació d'accions simple i eventual

L'article 71 de la LEC preveu l'anomenada **acumulació simple** o **exclusivament objectiva**, és a dir, l'exercici de diverses accions en una mateixa demanda perquè siguin objecte d'una resolució comuna⁷⁰.

(70) Art. 71.1 i 2 LEC

S'exigeix connexitat per identitat en els subjectes (la *causa petendi* i el *petitum* poden ser diversos), establint com a únic límit a aquesta acumulació la incompatibilitat entre les accions exercides. En aquest sentit, la LEC defineix com a *accions d'exercici incompatible* les que s'excloquin mútuament o siguin contràries entre si, de manera que l'elecció d'una impedeixi o faci ineficaç l'exercici de l'altra o d'altres⁷¹.

(71) Art. 71.3 LEC

Juntament amb l'acumulació exclusivament objectiva, es fa referència a l'**acumulació objectiva eventual**, precisament, com a excepció a la prohibició d'acumular accions l'exercici de les quals és incompatible, de manera que sigui possible exercir-les eventualment, és a dir, entenent exercida l'acumulada eventualment.

Si el tribunal considera que la principal no és procedent, i sempre que s'expressi quina és l'acció principal i quina o quines s'exerceixen només per a l'esdeveniment que la principal no s'estimi fundada⁷².

(72) Art. 71.4 LEC

La menció legal expressa d'aquests dos tipus d'acumulació inicial d'accions permet deduir l'exclusió taxativa de l'anomenada **acumulació alternativa**. Aquesta modalitat succeiria quan l'actor exerceix dues accions o més amb la particularitat que la petició no s'estén al conjunt dels dos objectes, ni a l'un en defecte de l'admissió de l'altre, sinó només a l'un o l'altre, de manera que el jutge s'ha de pronunciar sobre algun d'ells.

L'acumulació eventual (pròpia o subsidiària) comporta l'aplicació de determinades regles específiques:

1) La competència objectiva per raó de la quantia no es determina per la suma del valor de les pretensions, i per això l'article 252.1r. LEC estableix que per a l'acumulació eventual cal atènyer-se a la quantia de l'acció de valor superior. I el mateix criteri serveix per a determinar el procediment adequat.

2) La competència territorial s'ha de fixar d'acord amb l'acció principal, la que s'exerceix en primer lloc i és "fonament de les altres" d'acord amb l'article 53.1 LEC.

3) S'exceptua la compatibilitat de les pretensions com a pressupòsit de l'acumulació, mentre que ordinàriament aquestes pretensions són incompatibles⁷³.

(73) Art. 74.1 LEC

11.1.2. Requisits generals de tota acumulació d'accions

L'article 73 LEC determina els requisits de caràcter processal que s'han de presentar perquè sigui procedent l'acumulació d'accions. La seva aplicació s'estén a tots els supòsits d'aquest tipus d'ampliació de l'objecte del procés, llevat d'excepcions molt concretes, com les que s'acaben d'assenyalar per a l'acumulació d'accions eventual.

1) El tribunal ha de tenir jurisdicció i competència per a conèixer les accions acumulades, d'acord amb els diversos criteris que determinen l'una i l'altra:

a) Jurisdicció per raó de l'objecte i del territori; competència objectiva. En virtut d'aquesta exigència, l'article 73.1.1r; la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la LRJCA, i l'article 2 LOPJ exclouen l'acumulació de demandes per responsabilitat extracontractual dirigides conjuntament davant un particular i l'Administració pública.

En el mateix sentit, a partir de l'acumulació no es poden modificar les normes de competència internacional, llevat d'aplicació de furs de competència internacional com els del Conveni de Brussel·les o de Lugano.

Quant a la competència objectiva, s'ha de diferenciar si la seva atribució prové de la matèria o de la quantia. Si la determinació de la competència objectiva es va fer atenent la quantia, l'article 73.1 LEC permet l'acumulació de judicis verbals a judicis ordinaris. Quan la determinació de la competència objectiva es va fer atenent la matèria, no.

b) Competència territorial. S'ha de determinar d'acord amb els diversos furs assenyalats en l'article 53.1 LEC, és a dir, és competent el del lloc corresponent a l'acció que sigui fonament de les altres; subsidiàriament, el lloc al qual correspongui un nombre més elevat d'accions acumulades, o, si no, el del lloc que correspongui a l'acció més important quantitativament.

2) Les accions s'han de ventilar amb judicis del mateix tipus. O dit en altres termes, els processos han de ser homogenis, llevat de l'excepció prevista en l'article 73.1.1r LEC.

11.1.3. Acumulació objectiva d'accions en el judici verbal

Com a regla general no s'admet en els judicis verbals acumulació objectiva d'accions (art. 438.3 LEC).

Per a aquesta regla hi ha tres excepcions:

a) L'acumulació d'accions basades en uns mateixos fets, sempre que escaigui, en tot cas, el judici verbal;

b) L'acumulació de l'acció de rescabament de danys i perjudicis a una altra acció que sigui prejudicial d'aquesta; i

c) L'acumulació de les accions en reclamació de rendes o quantitats anàlogues vençudes i no pagades, quan es tracti de judicis de desnonaments de finca per falta de pagament o per expiració legal o contractual del termini, amb independència de la quantitat que es reclami. Així mateix, també es poden acumular les accions exercitades contra el fiador o avalador solidari amb requeriment previ de pagament no satisfet.

d) L'acumulació de l'acció de divisió de la cosa comuna respecte dels béns que tinguin en comunitat ordinària indivisa i la dels procediments de separació, divorci o nul·litat i en els quals tinguin per objecte obtenir l'eficàcia civil de les resolucions o decisions eclesiàstiques (437.4.4a. LEC). Si hi ha diversos béns en règim de comunitat ordinària indivisa i un dels cònjuges ho sol·licita, el tribunal pot considerar-los en conjunt als efectes de formar lots o adjudicar-los.

11.1.4. Tractament processal de l'acumulació d'accions indeguda

La denúncia de l'aplicació indeguda de les normes de l'acumulació pot ser d'ofici o a instància de part:

1) **D'ofici.** L'article 73.4 LEC disposa el requeriment *ex officio* a l'actor perquè esmeni el defecte en el termini de cinc dies, mantenint les accions l'acumulació de les quals sigui possible. Si transcorre el termini sense que s'esmeni el defecte o roman la causa que obsta a l'acumulació, donarà compte al Tribunal perquè pel mateix es decideixi sobre l'admissió de la demanda.

2) **A instància de part.** Juntament amb aquest tractament és possible que el demandat s'oposi a l'acumulació en la contestació a la demanda⁷⁴, la qual cosa s'ha de decidir en l'audiència prèvia, i s'haurà de continuar aquesta i el procés respecte de l'acció o accions que s'estimin acumulables⁷⁵.

(74) Art. 402 LEC

(75) Art. 419 LEC

11.1.5. Acumulació successiva: ampliació de la demanda i reconvenció

En l'acumulació successiva hi ha un procés iniciat al qual s'uneix una o diverses accions que s'haurien pogut tramitar en diferents procediments. L'acumulació, la pot efectuar l'actor (ampliació de la demanda) o el demandat (reconvenció).

En tots dos supòsits, s'han d'observar els pressupòsits d'admissibilitat assenyalats per a l'acumulació inicial d'accions⁷⁶, amb les particularitats que s'indicaran breument.

(76) Art. 73 LEC

Ampliació de la demanda

Com sabem la contestació a la demanda és el moment preclusiu per a tota acumulació d'accions⁷⁷. Excepcionalment, l'ampliació de la demanda permet l'addició d'una o diverses pretensions a les ja exercides en un procés o l'ampliació de la pretensió a més demandats⁷⁸.

(77) Art. 401.1 LEC

(78) Art. 401.2 LEC

Els pressupòsits són semblants als casos d'acumulació inicial d'accions (art. 73 LEC); s'observen, no obstant això, les regles especials següents:

1) Provoca una interrupció en el termini per a contestar la demanda, que es torna a comptar des del trasllat de l'ampliació de la demanda⁷⁹.

(79) Art. 402.II LEC

2) L'acumulació no pot afectar la competència objectiva per raó de la quantia, ni l'adequació del procediment, que es van determinar inicialment.

La reconvenció

Aquesta última modalitat d'acumulació d'accions comporta la introducció per part del demandat en la contestació de noves accions, que se substanciïn juntament amb l'exercida per l'actor en la demanda i es resolguin en una única sentència.

La LEC dedica dos preceptes específics, els articles 406 i 407, en què es regulen el contingut i la forma, a qui s'ha de dirigir i com han de contestar els destinataris.

Hi destaquen tres notes: requerir que es tracti d'accions connexes; exigir que la reconvenció sigui expressa, eradicant així les dificultats ocasionades per l'admissió de la reconvenció tàcita, i permetre que la reconvenció es pugui dirigir també contra subjectes no demandants:

1) **L'exigència de connexió entre les accions.** La connexió entre l'acció objecte de la demanda principal i la que s'exerceix reconvençionalment constitueix una reclamació inveterada. En la LEC es consagra en l'article 406.1, afegint-hi prescripcions relatives a la competència, que no són sinó repetició del que s'estableix com a requisits d'admissibilitat.

2) **La reconvenció s'ha de formular expressament.** El 406.3 LEC requereix que es formuli amb claredat la petició concreta de tutela judicial que es pretén obtenir, respecte de l'actor i d'altres subjectes, si escau, de manera que s'impedeixi, així mateix, entendre reconvenció formulada si l'escrit de contestació a la demanda finalitza amb la petició de simple absolució.

S'ha d'atendre especialment a la distinció entre formular reconvenció i contestar la demanda. Els elements per a la distinció són:

a) La súplica de la contestació a la demanda: si el demandat demana alguna cosa més que la mera absolució, i sempre que aquesta cosa més no estigui implícita en l'absolució, es tracta de reconvenció.

b) L'extensió de la cosa jutjada: si el que el demandat al·lega i demana en la contestació queda cobert per la cosa jutjada, si escau, encara que no es fes petició expressa, no hi ha reconvenció perquè no hi ha ampliació de l'objecte del procés. En cas contrari, sí.

3) **La possibilitat de reconvenir davant subjectes no demandants.** L'article 407 LEC estableix la possibilitat de dirigir la reconvenció contra subjectes no demandants, sempre que es puguin considerar liticonsorts voluntaris o necessaris de l'actor reconvingut. No s'esmenta expressament, al contrari, la possibilitat que l'acció es dirigeixi davant altres codemandats.

4) Especialitats de la reconvençió entorn dels pressupòsits:

a) En matèria de competència objectiva, no s'admet la reconvençió quan el jutjat no tingui competència objectiva per raó de la matèria o de la quantia o quan l'acció que s'exerceixi s'hagi de ventilar en judici de naturalesa diferent. Aquesta prohibició s'aixeca quan l'acció amb què es reconvé s'hagi de tramitar, per raó de la quantia, per mitjà d'un judici verbal⁸⁰.

⁽⁸⁰⁾Art. 406.2 II LEC

Pel que fa a la competència territorial, es modifica a favor del tribunal que conegui la pretensió inicial.

b) Quant al pressupòsit de l'homogeneïtat procedimental, regeix en tota la seva extensió⁸¹. És possible la reconvençió entre pretensions que s'hagin de ventilar pels judicis ordinaris, amb la limitació ja assenyalada de la competència, però no és possible quan una pretensió es tramiti pel judici ordinari i l'altra per un procediment especial.

⁽⁸¹⁾Art. 406.2 LEC

Aquest procés –en consideració a la seva tramitació, fonamentalment, és a dir per l'alentiment inicial que tota acumulació comporta– conté una sèrie de regles limitadores de l'acumulació d'accions⁸².

⁽⁸²⁾Art. 438.3 i 1 LEC

Respecte de l'acumulació inicial –que inicialment es rebutja– la preveu d'una manera excepcional, sempre que:

- les pretensions es basin en els mateixos fets i sigui procedent, en tot cas, el judici verbal;
- l'acció exercida sigui la de rescabament de danys i perjudicis i s'acumuli una altra que sigui prejudicial respecte de la primera, i, finalment,
- que es tracti de reclamació de rendes o quantitats anàlogues vençudes i no pagades, amb independència de la quantitat que es reclami, quan es tracti de desnonament per falta de pagament. Així mateix, també podran acumular-se les accions exercitades contra el fiador o avalador solidari sempre que hi hagi un requeriment de pagament previ no satisfet (art. 437.4.3 LEC).

L'acumulació subjectiva (litisconsorci) no presenta especialitats⁸³.

⁽⁸³⁾Art. 438.4 LEC

La reconvençió sí que presenta també especificitats. En principi, es rebutja radicalment per als processos que finalitzin sense cosa jutjada.

A partir d'aquesta negativa, en els altres judicis verbals és possible una reconvençió sempre que:

- es notifiqui a l'actor almenys cinc dies abans de la vista;
- no determini la improcedència del judici verbal;
- hi hagi una connexió entre les pretensions de la reconvenió i les que siguin objecte de la demanda principal.

11.1.6. Efecte de l'acumulació d'accions

L'acumulació d'accions produeix, com a efecte propi i comú, tant en la inicial, com en la successiva, que les accions es discuteixin en un sol procediment i es resolgui en una mateixa sentència⁸⁴.

⁽⁸⁴⁾Art. 71.1 LEC

Aquesta reunió no significa, naturalment, ni que la contestació a la demanda o la proposició de prova hagi de ser única, ni que la resolució de la sentència contingui un pronunciament uniforme, de manera que encara que es tracti d'una sola sentència els pronunciaments s'hauran de referir a les diverses pretensions, i concretar respecte de cadascun.

L'examen de la concurrència dels requisits processals es fa individualment. Des del punt de vista del dret material, les excepcions, legitimació i altres temes de fons poden afectar una o diverses accions i no una altra o d'altres. Els actes de disposició s'executen respecte de cadascuna de les accions, i també la càrrega d'al·legació i prova, admissibilitat i eficàcia dels respectius mitjans de prova, i fins i tot els tràmits, si bé són únics, conserven la seva virtualitat per a cada acció acumulada.

Així com les regles transcrites operen en tota la seva extensió en el cas de l'acumulació simple, en els supòsits d'acumulació eventual s'ha de matisar. En aquests, l'exigència d'exhaustivitat i congruència s'ha d'acomodar a la seva especificitat, de manera que només si es desestima l'acció principal existeix un pronunciament sobre l'acció acumulada eventualment.

11.2. L'acumulació de processos

En virtut de l'acumulació de processos d'actuacions dos processos o més s'uneixen i es resolen en una sola sentència⁸⁵.

⁽⁸⁵⁾Art. 74 LEC

11.2.1. Legitimació per sol·licitar l'acumulació de processos i acumulació d'ofici

Estaran legitimats per a sol·licitar l'acumulació les persones que siguin part en qualsevol dels processos (art. 75 LEC).

Es pot acordar també l'acumulació d'ofici per part del Tribunal (art. 75 *in fine* LEC). Aquesta modalitat serà objecte d'alguna especialitat, com en el cas de la improcedència de l'acumulació de l'art. 78.2, que no regeix per a l'acumulació d'ofici. O en el cas d'acumulació de judicis verbals (art. 80.2 LEC).

S'estén així, després d'una llarga tradició contrària, la regla imperant per a l'acumulació de judicis universals (art. 98 LEC), que ja s'havia incorporat a la LEC en el cas dels processos incoats per a la protecció dels drets i interessos col·lectius o difusos de consumidors i usuaris, quan la diversitat d'aquests processos no s'hagués pogut evitar mitjançant l'acumulació d'accions o la intervenció prevista en l'art.15 d'aquesta Llei (art. 78.4 i 76.2,1r. LEC).

11.2.2. Causes d'acumulació de processos

Les causes d'acumulació són dues de *generals*:

- 1) Que la resolució d'un dels processos produeixi efectes perjudicials sobre un altre.
- 2) Que entre els processos dels quals es demani l'acumulació hi hagi una connexió tal que seguir-se'n els processos separadament portés a obtenir-se'n pronunciaments contradictoris, incompatibles o mútuament excloents sobre aquelles identitats en les quals els esmentats objectes coincideixin.

A les quals s'afegeixen dos *supòsits específics*:

- 3) Tractar-se de processos incoats per a la protecció de drets i interessos col·lectius o difusos de consumidors i usuaris, que essent susceptibles d'acumular-se d'acord amb l'art. 76. 1.1r. LEC (és a dir, la resolució d'un produeix efectes perjudicials en l'altre) i al que disposa l'art. 77 LEC, no haguesin pogut ser objecte d'acumulació d'accions o intervenció prèvies conforme a l'art. 15 LEC (art. 76.2,1r. LEC).
- 4) Que l'objecte dels processos a acumular fora la impugnació d'acords socials adoptats en una mateixa junta o assemblea o en una mateixa sessió d'òrgan col·legiat d'administració (art. 76.2.2n. LEC).
- 5) Quan es tracti de processos en els quals se substanciï l'oposició a les resolucions administratives en matèria de protecció d'un mateix menor, tramitats conforme a l'art. 780 LEC, sempre que en cap d'aquests s'hagi iniciat la vista (art. 76,2,3r. LEC).

La LEC diferencia completament l'acumulació en funció de la *vis atractiva* dels processos universals dels supòsits de reunió de processos per connexió (art. 98 LEC).

11.2.3. Improcedència de l'acumulació de processos

Però la LEC no acaba amb assenyalar taxativament les causes d'acumulació. Hi afegeix la prohibició expressa de dos supòsits d'acumulació de processos específics, que es completen amb les excepcions a tal interdicció, en cas de protecció dels interessos de consumidors i usuaris.

No es podrà acumular processos:

a) Quan el risc de sentències amb pronunciaments contradictoris, incompatibles o mútuament excloents pugui evitar-se mitjançant l'excepció de litispendència.

b) Quan no es justifiqui que amb la primera demanda o, si escau, amb l'ampliació d'aquesta o amb la reconvenió, no va poder promoure's un procés que compregués pretensions i qüestions substancialment iguals a les suscitades en els processos diferents, l'acumulació del qual es pretengui. En altres termes, si es va poder acudir a l'acumulació d'accions, no es podrà posteriorment acumular els processos en què aquestes es van exercitar.

La primera interdicció s'ha d'interpretar amb relació a la praxi jurisprudencial que permetia un ús alternatiu entre l'excepció de litispendència i l'acumulació de processos, en virtut de l'art.161.2 LECA en els termes abans esmentats. Amb la previsió legal actual, si es va poder oposar l'excepció de litispendència, no serà procedent acumular els processos.

Pel que fa als apartats 2 i 3 de l'art. 78 LEC, sembla que el legislador ha volgut impedir la possibilitat d'optar entre l'acumulació d'accions i la de processos. En altres paraules, si les pretensions dels processos presenten tal connexió que haguessin pogut exercitar-se acumulant les accions (inicialment, ampliant la demanda o reconvenint) s'haurà d'acreditar que va ser impossible. Si tal acreditació no és efectiva, no es donarà lloc a l'acumulació dels processos. A aquesta afirmació s'han d'afegir dues consideracions.

a) En el supòsit d'haver d'acreditar que amb la primera demanda es va poder promoure per mitjà de l'acumulació d'accions el que ara es pretén amb la dels processos (art. 78.2 LEC), la improcedència només afecta l'acumulació a instància de part, la qual cosa obre alguns interrogants.

b) Si els processos l'acumulació dels quals es pretén són promoguts pel mateix demandant o per demandat reconvenint, sol o en litisconsorci, s'entendrà, llevat de justificació completa, que va poder promoure's un únic procés en els termes de l'apartat anterior i no serà procedent l'acumulació.

Les disposicions anteriors s'exceptuen en el cas d'acumulació de processos per a la protecció dels drets i interessos col·lectius o difusos que les lleis reconeixin a consumidors i usuaris en idèntic supòsit, és a dir, quan la diversitat de processos no s'hagués pogut evitar mitjançant l'acumulació d'accions o la intervenció prevista en l'art. 15 d'aquesta LEC.

11.2.4. Pressupòsits de l'acumulació de processos

En termes generals, els art. 77 i 79 LEC preveuen els pressupòsits de l'acumulació de processos referits a la competència i tipus de procés, situació processal dels judicis i òrgan que coneix dels processos acumulats.

a) Competència i tipus de procés

Només s'acumulen processos de declaració, sempre que no comporti pèrdua de drets processals, com en el cas d'acumular un judici ordinari a un de verbal (art. 77.1 LEC). No hi ha lloc per a una acumulació de processos d'execució, llevat del que es disposat en l'art. 555 LEC.

No hi haurà pèrdua de drets processals quan s'acordi l'acumulació d'un judici ordinari i un judici verbal, que prosseguiran pels tràmits del judici ordinari, ordenant el Tribunal en la interlocutòria per la qual acordi l'acumulació i, si és necessari, remuntar fins al moment d'admissió de la demanda les actuacions del judici verbal que hagués estat acumulat, a fi que segueixi els tràmits previstos per al judici ordinari (art. 77.1.II LEC).

b) Situació processal dels judicis

Els processos hauran de ser en la mateixa instància processal, i no haurà d'haver finalitzat el judici a què es refereix l'art. 433 LEC.

c) Òrgan que coneix dels processos acumulats

Coneix dels processos acumulats el tribunal del procés més antic i que haurà de ser competent, tant per raó de la matèria com per la quantia (art. 77.2 LEC). L'antiguitat s'estableix per la presentació de la demanda. Si la competència territorial del procés que es vol acumular va venir determinada amb caràcter inderogable, es prohibeix que l'acumulació el derogui (art. 77.3 LEC). Si no es compleix aquest pressupòsit, el lletrat de l'Administració de Justícia dictarà decret sense admetre la sol·licitud (art. 79.1 *in fine* LEC).

11.2.5. Acumulació de judicis verbals

Prevista per a l'acumulació de processos davant d'un mateix tribunal remet al que es disposa en els art. 81 i seg. LEC.

Si l'acumulació no es va sol·licitar anteriorment, es farà oralment en la vista, manifestant també oralment les restants parts el seu acord o desacord i es resoldrà a continuació.

Si l'acumulació es promou d'ofici, el tribunal, quan no l'hagués fet anteriorment, donarà trasllat a les parts perquè es pronunciïn en algun dels sentits que s'acaben d'indicar.

11.2.6. Procediment: l'absència d'efectes suspensius de la sol·licitud i les seves excepcions

Amb caràcter general, els processos no se suspendran fins que es produeixi l'acumulació (art. 81.2 i 86 LEC) o fins que es conclouï per a sentència, moment en què se suspendrà el termini per a dictar-la mentre es decideixi sobre aquella (art. 88 LEC).

Es pot, tanmateix, acordar la suspensió de l'acte del judici o de la vista per a evitar que la seva celebració afecti al resultat i desenvolupament de les proves a practicar (art. 88.2 LEC).

Acumulació davant d'un mateix òrgan judicial

La tramitació d'aquest incident és ben senzilla. S'inicia per petició fundada, que haurà d'expressar amb claredat:

a) Els processos que pretenen acumular-se i l'estat processal en el qual es troben, entenen aquest últim extrem referit a totes les qüestions contingudes en els art. 77 i 79 LEC (homogeneïtat, competència, estar en primera instància, sol·licitar-se davant del més antic...).

b) S'hi hauran d'afegir les raons que justifiquen l'acumulació. Això és, concurrència d'alguna de les dues causes previstes en l'art. 76 LEC; que amb la primera demanda, l'ampliació d'aquesta o amb la reconvençió no va poder promoure's un procés que resolgués en un sol procés el que ha estat objecte de diversos (art. 78.2 LEC) o que, malgrat ser els subjectes previstos en l'art. 78.3 LEC els mateixos (inclosos liticonsorts i reconvinents) en els diversos processos que es volen acumular, no es va poder promoure la causa en un únic procés.

La sol·licitud obre un incident que s'articula amb la màxima atenció a la salvaguarda de la contradicció entre les parts (art. 83 LEC).

La resolució de l'incident adopta la forma d'interlocutòria (art. 81 i 82 LEC) atorgant-la (art. 82 i 83.2 LEC) o denegant-la (art. 85.2 LEC).

En els dos primers supòsits, el tribunal ordenarà que els processos més moderns s'uneixin als més antics als efectes propis de tota acumulació: continuar substanciant-se en el mateix procediment i decidir-se per una mateixa sentèn-

cia. Si no estiguessin en la mateixa fase, el lletrat de l'Administració de Justícia acorda la suspensió del més avançat fins que se li uneixin els restants (art. 84.1 i 2 LEC).

Si es rebutja l'acumulació se substanciaran separatament, és a dir, seguiran la seva tramitació, condemnant el sol·licitant al pagament de l'incident (art. 85.2 LEC).

Acumulació de processos pendents davant de diversos tribunals

S'inicia amb el requeriment a qui sol·liciti l'acumulació perquè indiqui el tribunal davant del qual pengen els altres processos l'acumulació dels quals es pretén. Amb idèntica finalitat, el Acumulació de processos pendents davant de diversos tribunals dóna notícia a l'altre tribunal perquè s'abstingui de dictar sentència fins a la decisió sobre l'acumulació (art. 88.3 LEC).

a) Si s'accepta el requeriment d'acumulació es notifica tot seguit als qui van ser parts en el procés davant del tribunal requerit perquè es personin en deu dies davant del tribunal requeridor. A més, se li remetent a aquest últim les interlocutòries perquè progressin davant seu, en aquest cas segons l'art. 92.1 LEC. Una vegada assolit l'acord sobre l'acumulació, sí que es produeix la suspensió del més avançat fins que l'altre arribi a tal estat processal (art. 92.2 LEC).

b) Si, al contrari, es rebutja el requeriment d'acumulació, només podrà haver-se fet per entendre que és davant del requerit davant de qui s'ha de produir aquesta, la qual cosa comunicarà a l'òrgan requeridor. Essent així, es produeix un conflicte positiu que ha de ser resolt per l'òrgan superior comú, al qual ambdós tribunals han de deferir el coneixement (art. 93 LEC).

La discrepància se substancia conforme al que s'estableix en l'art. 94 LEC.

Estimada l'acumulació, es comunicarà al tribunal i es citaran les parts perquè compareguin en deu dies (art. 96 amb relació a l'art. 92, ambdós de la LEC).

Si es desestima l'acumulació els processos hauran de seguir el seu curs separatament, i el lletrat de l'Administració de Justícia aixecarà la suspensió per a dictar sentència (art. 95.2 LEC).

Acumulació de més de dos processos. Requeriments múltiples d'acumulació

L'art. 96 LEC preveu dos supòsits ben diversos que potser mereixerien regular-se en dos preceptes diferenciats. El seu paràgraf primer es refereix a la circumstància que s'esdevé quan se sol·licita l'acumulació de més de dos judicis, la tramitació del qual s'ha d'acomodar a la comentada fins ara.

El segon ens situa en la posició d'un jutge que coneix d'un judici, l'acumulació del qual és sol·licitat per més d'un òrgan judicial. En aquesta hipòtesi, l'article dóna per plantejat el conflicte i remet la seva solució als art. 94 LEC ("Substanciació de la discrepància davant del tribunal competent") i 95 LEC ("Decisió de la discrepància").

Prohibició d'un segon incident d'acumulació

Per acabar, l'art. 97 LEC sanciona, amb la inadmissió decretada pel lletrat de l'Administració de Justícia, o amb la nul·litat, el plantejament d'un segon incident d'acumulació, quan el que l'insti hagi estat qui hagi iniciat el judici que s'intenti acumular.

Acumulació en funció de la *vis atractiva* dels judicis universals

El legislador no s'ha sostret a citar aquest tipus d'acumulació de processos, la finalitat i tramitació del qual resulta aliena a l'acumulació examinada fins ara. En termes necessàriament molt generals, un únic article, el 98 LEC, regula breument els casos en els quals serà procedent aquest tipus d'acumulació (procés concursal i procés successori (art. 98.1.1.r. i 2.n. LEC); i les especialitats del cas en aquesta matèria. Aquestes últimes són:

- a) La tramesa a la legislació concursal dels supòsits de procés d'aquesta classe a què es troba subjecte el cabal contra el qual s'hagi formulat o formuli qualsevol demanda (art. 98.1.r. LEC).
- b) Respecte del procés successori, la incorporació, també a l'acumulació en funció de la *vis atractiva*, de la prohibició d'acumular els processos d'execució en la qual únicament es persegueixin béns hipotecats o pignorats (art. 98.1.2.º LEC).
- c) I, la modificació del requisit de l'òrgan davant del qual s'ha de sol·licitar l'acumulació, que en aquest supòsit serà sempre qui conegui del procés universal, amb independència de l'antiguitat (art. 98.2 LEC).

Resum

L'òrgan judicial pot dictar únicament una sentència sobre el fons de l'assumpte si es compleixen els pressupòsits següents:

1) Que el tribunal tingui competència internacional, jurisdicció per raó de la matèria, competència objectiva, competència territorial i, eventualment, competència funcional per a conèixer el procés.

L'existència de competència internacional, de jurisdicció per raó de l'objecte, de competència objectiva i de competència funcional són apreciables pel jutge tant d'ofici com a instància de part. La competència territorial, en canvi, no sempre és apreciable d'ofici; en alguns casos només és possible comprovar-ne la concurrència a instància de part. La declinatòria és l'únic instrument per al control, a instància de part, d'aquests pressupòsits.

2) Que l'actor i el demandat tinguin **capacitat per a ser part i capacitat processal** per a actuar en el procés. Aquests pressupòsits tenen un tractament processal pràcticament idèntic.

3) Que el demandant i el demandat, així mateix, tinguin la càrrega de comparèixer, si és preceptiu, amb la pertinent assistència d'advocat (**defensa tècnica**) i la representació imprescindible a partir de procurador (**representació processal**).

4) Que les parts hagin d'acreditar el seu caràcter de **successor processal** quan el dret en què fonamenten la seva pretensió no hagi estat adquirit d'una manera originària; es tracta dels casos de successió per mort, de successió per transmissió de l'objecte litigiós i de successió per intervenció provocada.

5) Que la **legitimació** és un pressupòsit de l'acció que afecta directament el fons, per la qual cosa ha de ser posada en relació amb l'objecte del procés i si es presenta amb l'interès determina una sentència sobre el fons.

De vegades, la posició processal d'actor o de demandat és ocupada per una pluralitat de subjectes. Aquesta circumstància pot ser originària o sobrevinguda. En el primer supòsit, diverses persones actuen conjuntament des d'un inici, un ho fa davant diversos o diversos davant diversos. Es tracta de l'anomenat **litisconsorci**, que pot tenir un caràcter voluntari, es parla de *litisconsorci voluntari*, o pot ser exigida per la llei o la jurisprudència, es parla de *litisconsorci necessari*. En el segon cas, el de pluralitat de subjectes sobrevinguda, una vegada iniciat el procés un altre subjecte s'hi incorpora en la posició de demandant

o de mandat. Sorgeix la **intervenció de tercers** en el judici. Aquesta pot ser de dues classes: intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats i intervenció provocada.

La LEC regula l'**objecte del procés civil** en diversos llocs, per tal de resoldre problemes concrets. Els elements delimitadors d'aquest objecte del procés són: els subjectes o element subjectiu, el *petitum* i la *causa petendi* o causa de demanar. Juntament amb aquests elements, que s'han d'harmonitzar amb les garanties processals, s'estableix una regla de preclusió d'al·legacions de fet i de fonaments jurídics.

En el mateix procés civil hi poden haver diversos objectes processals. Aquesta pluralitat d'objectes pretén l'economia processal i evitar la complexitat dels litigis. Es pot produir des del mateix moment en què es presenta la demanda (**acumulació inicial d'accions**) o es pot originar després de la demanda (**acumulació de processos, ampliació de la demanda, reconvenció**).

Activitats

1. Analitzeu els criteris de competència internacional que estableix el Reglament (UE) núm.1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.
2. Expliqueu el tractament processal de la competència internacional, de la competència objectiva i de la competència territorial, i diferencieu el moment en què es pot produir segons que es tracti d'un judici ordinari o d'un judici verbal.
3. Exposeu dos casos que es puguin incloure en el supòsit previst en l'article 6.1.4t de la LEC.
4. Examineu en quins casos no és preceptiva la representació per procurador i l'assistència d'advocat en el procés civil.
5. Busqueu casos, freqüents a la pràctica, dels supòsits d'intervenció provocada que estableix l'article 14 de la LEC.
6. Analitzeu les facultats que té l'intervinent adhesiu en un procés civil.
7. Expliqueu el tractament processal dels casos controvertits de litisconsorci necessari.
8. Si el tribunal desestima l'acció exercida en un procés, pot tornar a exercir l'actor una acció en un altre procés, fundada en els mateixos fets i igual *petitum*, però basant-la en un títol o causa de demanar diferent?
9. És possible l'acumulació d'accions en el judici verbal?

Activitats d'aprofundiment

1. Quina relació existeix entre les diferents normes d'atribució de competència internacional: les compreses en la LEC, les de la Llei orgànica del poder judicial i les previstes en normes de la UE i les contingudes en els diferents tractats internacionals ratificats per Espanya?
2. Es podria celebrar un judici pels tràmits del procés monitori sense advocat, quan la quantia és superior als nou-cents euros i el deutor s'ha oposat a la sol·licitud del demandant?
3. Són les mateixes les identitats exigides per a l'acumulació objectiva i subjectiva d'accions?
4. Esmenteu algun supòsit d'acumulació necessària. Presenta alguna peculiaritat en el seu tractament processal?
5. En el supòsit que l'acció de responsabilitat civil es pogués fundar, d'una manera concurrent, tant en l'article 1902 del Codi civil com en l'article 1101 del Codi civil, es podrien acumular totes dues accions en la mateixa demanda?
6. La senyora Casa, el senyor Apartament i el senyor Pis es consideren copropietaris d'una finca que el seu oncle, el senyor Gratacel, els havia deixat en herència. La senyora Casa interposa acció reivindicativa contra el senyor Cort, posseïdor actual del bé. Aquest formula reconeixió, no solament contra la senyora Casa sinó també contra el senyor Apartament i el senyor Pis, ja que al·lega que el senyor Pis li va vendre la finca amb poders del seu oncle i demana que se'l declari propietari del bé. Ha d'admetre el tribunal aquesta reconeixió? En quin precepte basaríeu la resposta?
7. Es pot presentar declinatòria per a denunciar la falta de jurisdicció del tribunal davant el qual un consumidor ha presentat la demanda, quan hi ha un pacte previ entre el consumidor i l'empresari de sotmetre's a un procediment de resolució alternativa de litigis de consum?

Exercicis d'autoavaluació

De selecció

1. Els tribunals espanyols poden apreciar d'ofici la manca de competència internacional en el cas següent.
  - a) Incompareixença del demandat si la competència internacional només es pogués fundar en la submissió expressa.
  - b) Incompareixença del demandat si la competència internacional només es pogués fundar en la submissió tàcita.

- c) Incompareixença del demandat si la competència internacional només es pogués fundar en criteris imperatius.
- d) Incompareixença del demandat si la competència internacional només es pogués fundar en un fòrum exclusiu.

2. Els tribunals de l'ordre jurisdiccional civil només coneixen...

- a) totes les matèries que no estiguin atribuïdes a un altre ordre jurisdiccional.
- b) matèries civils i mercantils.
- c) matèries penals, laborals i totes les matèries que no estiguin atribuïdes a un altre ordre jurisdiccional.
- d) matèries civils, mercantils i totes les matèries que no estiguin atribuïdes a un altre ordre jurisdiccional.

3. La declinatòria constitueix el tractament processal...

- a) en tots els supòsits de jurisdicció i competència, objectiva i territorial.
- b) en els casos de furs de caràcter imperatiu.
- c) de la competència territorial i funcional.
- d) de la competència internacional i objectiva.

4. No tenen capacitat per a ser part...

- a) els grups determinats de consumidors i usuaris afectats per un fet danyós.
- b) les masses patrimonials o els patrimonis separats que transitòriament no tinguin titular.
- c) els concebuts no nascuts per a tots els efectes que els siguin desfavorables.
- d) les entitats sense personalitat jurídica.

5. No tenen capacitat processal...

- a) els majors d'edat.
- b) els menors d'edat no emancipats.
- c) els menors d'edat emancipats.
- d) els majors d'edat a qui no se'ls prorrogui la pàtria potestat.

6. Tenen legitimació directa...

- a) els subjectes que actuen en el procés en interès propi afirmant, tanmateix, que la tutela que pretenen es fonamenta en un dret aliè.
- b) els subjectes que exerceixen una acció subrogatòria.
- c) els subjectes que actuen en un procés com a titulars de la relació jurídica o objecte litigiós.
- d) els subjectes que actuen en un procés en interès aliè afirmant, tanmateix, que la tutela que pretenen es fonamenta en un dret propi.

7. No és necessari que el procurador tingui poder especial per a...

- a) desistir.
- b) renunciar.
- c) presentar la demanda.
- d) transigir.

8. Es pot comparèixer sense procurador i advocat...

- a) en els judicis verbals la quantia dels quals no excedeixi els 2.000 €.
- b) en els judicis verbals la quantia dels quals excedeixi els 2.000 €.
- c) en els judicis ordinaris la quantia dels quals no excedeixi els 2.000 €.
- d) en els judicis ordinaris la quantia dels quals excedeixi els 2.000 €.

9. És possible la successió processal...

- a) per mort.

- b) per transmissió de l'objecte litigiós.
- c) per intervenció provocada.
- d) Les tres respostes anteriors són correctes.

10. Són supòsits de litisconsorci necessari propi...

- a) les obligacions indivisibles.
- b) l'acció de nul·litat del matrimoni exercida pel Ministeri Fiscal.
- c) la impugnació conjunta de la filiació paterna o materna.
- d) Les tres respostes anteriors són correctes.

11. El litisconsorci necessari impropï és...

- a) una creació de la doctrina majoritària.
- b) una creació de la jurisprudència.
- c) una previsió de la llei.
- d) Cap de les respostes anteriors no és correcta.

12. Són pressupòsits de la intervenció adhesiva...

- a) que hi hagi un procés pendent i que qui hi vulgui intervenir acrediti un interès directe i legítim en el resultat del plet.
- b) que el procés hagi finalitzat i que qui hi vulgui intervenir acrediti un interès directe i legítim en el resultat del plet.
- c) que hi hagi un procés pendent i que qui hi vulgui intervenir no acrediti un interès directe i legítim en el resultat del plet.
- d) que hi hagi un procés pendent i que qui hi vulgui intervenir acrediti que ha presentat un recurs d'apel·lació.

13. Els elements delimitadors de l'objecte del procés civil són...

- a) subjectes i *petitum*.
- b) subjectes i *causa petendi*.
- c) *causa petendi* i *petitum*.
- d) subjectes, *petitum* i *causa petendi*.

14. En funció del *petitum* les accions declaratives es classifiquen en...

- a) declaratives, executives i cautelars.
- b) merodeclaratives, constitutives i cautelars.
- c) merodeclaratives, constitutives i de condemna.
- d) merodeclaratives, de condemna i cautelars.

15. Segons la teoria de la substanciació, la *causa petendi*...

- a) és integrada per dos elements: el fàctic i el jurídic.
- b) només és integrada per l'element fàctic.
- c) només és integrada per l'element jurídic.
- d) és integrada per tres elements: el fàctic, el jurídic i el *petitum*.

16. L'objecte del procés, a efectes de prohibició de canvi de demanda, acumulació i litispendència, entre altres, es delimita en...

- a) demanda i contestació.
- b) demanda i reconvençió.
- c) demanda, contestació i reconvençió.
- d) reconvençió i contestació.

17. La reconvençió es pot dirigir davant...

- a) només el demandant.

- b) només el demandat i els seus litisconsorts voluntaris i necessaris.
- c) el demandant i els seus litisconsorts voluntaris i necessaris.
- d) Cap de les respostes anteriors no és correcta.

18. És possible una intervenció sense tenir la condició de part?

- a) Sí, en els processos de defensa de la competència.
- b) Sí, en els processos per a la protecció de drets i interessos col·lectius de consumidors.
- c) No, qui intervé en un procés sempre té la condició de part.
- d) Cap de les respostes anteriors és correcta.

Qüestions breus

19. Quin ordre de jerarquia segueixen els criteris d'atribució de la competència territorial?

20. En quins casos s'ha d'abstenir d'ofici un tribunal espanyol?

21. Qui compareix per les masses patrimonials o patrimonis separats? I les entitats sense personalitat a les quals es reconeix personalitat processal?

22. La pluralitat de parts o litisconsorci modifiquen la competència territorial? I si és així, com es fixa aquesta competència?

23. Quin tipus d'accions hi ha en funció del *petitum*?

24. La sol·licitud d'acumulació de processos suspèn la tramitació dels processos?

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. b

2. d

3. a

4. c

5. b

6. c

7. c

8. a

9. d

10. d

11. b

12. a

13. d

14. c

15. a

16. c

17. c

18. a

19. S'executen, en primer terme, els de caràcter imperatiu i preferent, previstos en l'article 52 amb aquesta naturalesa, en lleis especials. Seguidament, els de caràcter imperatiu, però no preferent, de l'article 52.2 de la LEC; la submissió tàcita; la submissió expressa; i, per acabar, els criteris legals no imperatius, com el domicili del demandat, amb els diversos matisos segons sigui persona física o jurídica. Als criteris assenyalats s'han d'afegir, finalment, dos casos especials: l'acumulació d'accions i la pluralitat de demandats.

20. L'òrgan judicial civil s'ha d'abstenir de conèixer l'assumpte que es tracti de sotmetre a la seva consideració:

a) Quan es formulï demanda o se sol·liciti execució respecte de subjectes o béns que gaudeixin d'immunitat de jurisdicció o d'execució, de conformitat amb les normes de dret internacional públic.

b) Quan, en virtut d'un tractat o conveni internacional en el qual Espanya sigui part, l'assumpte es trobi atribuït amb caràcter exclusiu a la jurisdicció d'un altre estat.

c) Quan el demandat, citat degudament, no hi comparegui, sempre que la seva submissió tàcita sigui l'única manera de sustentar la competència internacional dels tribunals civils espanyols.

21. Les masses patrimonials o patrimonis separats, que estableix l'article 6.1.4t LEC, han de comparèixer en el judici per mitjà de qui les administri de conformitat amb la llei (art. 7.5 LEC). En el cas dels ens sense personalitat, hi han de comparèixer per mitjà de les persones a qui la llei, en cada supòsit, atribueixi la representació en judici d'aquestes entitats.

22. Sí que es modifica la competència territorial. Si hi ha diversos demandats i correspon el coneixement a diferents tribunals, l'article 53.2 LEC estableix que la demanda es pot presentar davant de qualsevol d'ells, a elecció del demandant.

23. En funció del *petitum*, les accions es classifiquen en declaratives, executives i cautelars. Dins de les declaratives, se'n poden distingir tres categories:

- a) De condemna, quan el que es demana és la declaració d'existència d'un dret a prestació per part del demandat i l'ordre de condemna al seu compliment.
- b) Merodeclarativa, si es demana una tutela consistent en l'afirmació d'existència o inexistència d'un dret o d'una determinada relació jurídica que es mostra incerta.
- c) Constitutiva, quan la tutela que se sol·licita va dirigida a la creació, modificació o extinció d'un dret, estat o relació jurídica que no és possible aconseguir sense la intervenció dels tribunals.

24. No, el curs dels processos no se suspèn fins que algun conclouï per sentència, moment en el qual se suspendrà el termini per a dictar-la mentre es decideixi sobre l'acumulació (art. 88 LEC). Però el tribunal podrà suspendre l'acte del judici o de la vista a fi d'evitar que la celebració d'aquests actes pugui afectar el resultat i desenvolupament de les proves que s'han de practicar en els altres processos.

Abreviatures

CC *m* Codi civil

CE *f* Constitució espanyola

CP *m* Código Penal

IF *in fine*, al final

LAU *f* Llei 29/1994, de 24 de novembre, d'arrendaments urbans.

LCGC *f* Llei 7/1998, de 13 d'abril, sobre condicions generals de contractació

LEC *f* Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil

LECA *f* Llei d'enjudiciament civil de 1881

LOPJ *f* Llei orgànica del poder judicial

LRJCA *f* Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa-administrativa

MF *m* Ministeri Fiscal

RUE Reglament (UE) núm.1215/2012 del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil.

STC *f* Sentència del Tribunal Constitucional

STS *f* Sentència del Tribunal Supremo

TS *m* Tribunal Suprem

UE Unió Europea

Glossari

acumulació d'actuacions *f* Reunió de diversos processos en un sol procediment que acaba amb una sola sentència.

acumulació eventual d'accions *f* Acumulació d'accions incompatibles entre si, amb expressió de l'acció principal i d'aquella altra o altres que exerceix per al sol esdeveniment que la principal no s'estimi fundada.

acumulació simple d'accions *f* Exercici simultani, en una sola demanda, de diverses accions que se substanciïn i resolguin en el mateix procés.

ampliació de la demanda *f* Facultat que concedeix la llei, abans de la contestació, d'ampliar la demanda per a acumular noves accions a les ja exercides o per a dirigir-les contra nous demandats.

arbitratge *m* Institució mitjançant la qual les persones naturals o jurídiques, amb un conveni previ, poden sotmetre a un àrbitre les qüestions litigioses que puguin sorgir en matèries de la seva lliure disposició. –Llei 60/2003, de 23 de desembre, d'arbitratge.

capacitat per a comparèixer en judici *f* sin. **capacitat processal**

capacitat per a ser part *f* Aptitud d'un subjecte per a ser titular de tots els drets processals i per a assumir totes les càrregues i responsabilitats inherents a la condició de part en un procés.

capacitat processal *f* Aptitud d'un subjecte per a dur a terme vàlidament les diverses actuacions que es requereixen a una part en el procés.
sin. **capacitat per a comparèixer en judici**

competència funcional *f* Aptitud dels òrgans judicials d'un determinat ordre jurisdiccional per a resoldre sobre les incidències que se suscitin en la tramitació d'un procés, per a portar a terme les providències i interlocutòries que dictés, i per a l'execució de la sentència o convenis i transaccions que aprovés.

competència internacional *f* Aptitud dels òrgans jurisdiccional d'un estat per a resoldre una controvèrsia jurídica produïda al territori d'aquest estat.

competència objectiva *f* Aptitud dels òrgans judicials d'un determinat ordre jurisdiccional per a conèixer en primera instància una controvèrsia jurídica, per raó de la matèria sobre la qual versa o de la quantia del litigi.

competència territorial *f* Aptitud dels òrgans jurisdiccional d'un lloc o territori determinat per a resoldre una controvèrsia jurídica.

compte del procurador *m* Document que presenta el procurador davant del tribunal on radiqui l'assumpte, en què manifesta que li són degudes i no satisfetes determinades quantitats, per a exigir al seu poderdant morós les quantitats que li degui pels drets i despeses que hagi suplert per a l'assumpte.

concentració *f* Exigeix que els actes processals es facin en unitat d'acte i, si això no és possible, en diverses audiències pròximes temporalment entre si. Es pretén que el jutge o els magistrats, en el moment de dictar la resolució judicial, recordin les actuacions efectuades.

declinatòria *f* Mecanisme de tractament processal mitjançant el qual, el demandat i els qui puguin ser part legítima en el judici poden denunciar la falta de jurisdicció i de tot tipus de competència (objectiva, territorial i funcional) del tribunal davant del qual s'ha interposat la demanda, per correspondre'n el coneixement a tribunals estrangers, a un àrbitre o a un altre òrgan jurisdiccional.

defensa tècnica *f* La direcció dels litigants en el procés, la duen a terme els advocats habilitats per a exercir la seva professió en el tribunal que conegui l'assumpte.

dret concursal *m* Sector de l'ordenament jurídic, integrat per un conjunt de normes predominantment processals, que s'ocupa de regular els procediments judicials en virtut dels quals es pretenen resoldre les situacions d'insolvència d'un deutor – empresari o particular no comerciant –, davant una pluralitat de creditors, per a procedir a la liquidació del patrimoni d'aquest deutor o arribar a algun tipus d'acord amb els creditors per a evitar aquesta liquidació (disposició final dinovena de la LEC).

immediatesa *f* Exigeix que el jutge o els magistrats que hagin d'emetre la decisió que resolgui el litigi siguin efectivament presents en el judici, assisteixin a la pràctica de proves

i, per tant, mantinguin una relació directa amb les parts, amb l'objecte del procés, amb els testimonis i amb els pèrits.

intervenció de subjectes originàriament no demandants ni demandats *f* Entrada voluntària en el procés d'un tercer, que pot ser admès com a demandant o demandat, per a defensar el seu interès directe i legítim en el resultat del plet.

intervenció provocada *f* Facultat que, en els casos previstos per la llei, es concedeix a demandant i a demandat de cridar a un tercer perquè intervingui en el procés. Quan ho fa el demandant, la intervenció del tercer en el procés és sense la qualitat de demandat.

jurisdicció per raó de la matèria *f* Aptitud dels òrgans judicials d'un determinat ordre jurisdiccional, per a resoldre una controvèrsia jurídica en funció de la branca concreta de l'ordenament jurídic en què versí.

jurisdicció voluntària *f* Són actes de jurisdicció voluntària tots aquells en què sigui necessària, o se sol·liciti, la intervenció del jutge sense estar compromesa, ni que es promogui, cap qüestió entre parts conegudes i determinades (disposició final divuitena de la LEC).

litiscorsoci *m* Pluralitat de parts en qualsevol de les posicions processals (demandant o demandat).

mediació *f* Sistema alternatiu de resolució de conflictes, com a instrument complementari a l'Administració de Justícia, per mitjà de la intervenció d'un mediador neutral que faciliti la resolució del conflicte per les mateixes parts, de manera equitativa.

oralitat *f* Les actuacions judicials –o almenys la majoria– s'aporten al procés en forma oral.

petitum *m* El que se sol·licita a l'òrgan judicial en la demanda, que és determinada tant per la resolució que es demana al jutge, com per la pretensió concreta que es requereix al demandat.

provisió de fons *f* Obligació del poderdant, que consisteix a habilitar el seu procurador amb els fons necessaris per a iniciar i continuar un procés.

qüestió processal civil internacional *f* Reconeixement i execució al territori espanyol de resolucions judicials estrangeres i actes de cooperació entre òrgans jurisdiccionals de diferents països (disposició final vintena de la LEC).

repartiment *m* Normes que determinen definitivament l'òrgan judicial que ha de conèixer d'un determinat plet, atès que en un mateix partit judicial poden coexistir diversos tribunals de la mateixa classe igualment competents per a conèixer un assumpte concret.

representació legal *f* Intervenció en el procés d'un tercer en nom d'alguna persona física que no té la capacitat processal deguda.

representació processal *f* Compareixença en judici per mitjà de procurador legalment habilitat per a actuar en el tribunal que conegui el judici.
sin. representació tècnica

representació tècnica *f* sin. representació processal

successió processal *f* Canvi, al llarg del procés, d'algun dels subjectes processals que van iniciar el plet. Es pot produir per mort, per transmissió de l'objecte litigiós i per intervenció provocada.

tractament processal *m* Conjunt d'activitats que es poden dur a terme en un procés per a fer valer el que disposa una norma processal i que serveixen per a controlar-ne la vigència en judici.

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Aguilera Morales, M. (2000). "Partes, intervinientes y sucesión procesal". *Tribunales de Justicia* (núm. 1).

Aguilera Morales, M. (2000). *Lecciones de derecho procesal civil*. Madrid: Marcial Pons.

Armenta Deu, T. (2017). "Acumulación de acciones y de autos". *Tribunales de Justicia* (núm. 6).

Armenta Deu, T. (2000). "Acumulación de acciones y de autos". *Tribunales de Justicia* (núm. 6).

Bachmaier Winter, L. (2000). "La abstención y recusación en la LEC 1/2000". *Tribunales de Justicia* (núm. 5).

Banacloche Palao, J. (2000). "Las líneas generales de la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil". *Tribunales de justicia* (núm. 1).

Cachón Cárdenas, M. (2001). *De la antigua a la nueva Ley de Enjuiciamiento: régimen transitorio de los juicios civiles*. Barcelona: Bosch.

Cubillo López, I. (2001). *La comunicación procesal en la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil*. Madrid: EDERSA.

De la Oliva Santos, A. (2005). *Objeto del proceso y cosa juzgada en el proceso civil*. Cizar Menor (Navarra): Thomson / Civitas, Aranzadi.

De la Oliva Santos, A. (2000). "Sobre la Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil: criterios inspiradores e innovaciones principales". *Tribunales de Justicia* (núm. 2).

Diversos autors (Armenta Deu, T. i Pereira Puigvert, S., coord.) (2018). *Acciones colectivas (cuestiones actuales y perspectivas de futuro)*. Madrid: Marcial Pons.

Gascón Inchausti, F. (2000). *Acumulación de acciones y de procesos en el proceso civil*. Madrid: La Ley.

González Montes, J. L. (2005). *La intervención de abogado y procurador en el proceso civil*. Madrid: Tecnos.

Gutiérrez de Cabiedes, P. (2000). *La tutela Jurisdiccional de los intereses supraindividuales: colectivos y difusos*. Cizar Menor (Navarra): Thomson / Civitas, Aranzadi.

Montero Aroca, J.; Gómez Colomer, L.; Calderón Cuadrado, M. P.; Barona Vilar, S. (2016). *Derecho jurisdiccional II. Proceso Civil*. València: Tirant lo Blanch.

Montero Aroca, J. (2001). *Los principios políticos de la nueva Ley de Enjuiciamiento Civil. Los poderes del juez y la oralidad*. València: Tirant lo Blanch.

Montero Aroca, J. (2007). *De la legitimación en el proceso civil*. Barcelona: Bosch.

Oromí Vall-Llovera, S. (2015). "Institucionalización de la resolución alternativa de litigios de consumo en la Unión Europea". *Revista General de Derecho Europeo* (núm. 36).

Oromí Vall-Llovera, S. (2007). *Intervención voluntaria de terceros en el proceso civil: facultades procesales del interviniente*. Madrid: Marcial Pons.

Samanes Ara, C. (2000). *Las partes en el proceso civil*. Madrid: La Ley.

Tapia Fernández, I. (2000). *Objeto del proceso. Alegaciones. Sentencia. Cosa Juzgada*. Madrid: La Ley.

Vidal Perez, M. F. (2007). *El litisconsorcio en el proceso civil*. Madrid: La Ley.